Les Sadrins extérieurs

800

Acte 1er

Jadrins esterns.

Comedia en 3 actes y en vers

per

J. Feliu y Codina.

1874

Los Jadrins esterns.

Comedia de costums catala-
nas, en tres actes y en verso, ori-
ginal de

D. Joseph Feliu y Codina.

Personas

Isabel Sra + Rosa 1.ª Mun.
Rosa Pi
Magi Tintor
Isidro — Chalta
Medi — Juan + Llimona
Jaume Ribot + Carreto
D. Rafel Senior Sotor Vda
Biel .. Pardo Pinió
+ Pere Pi
+ anton Marbon

Convidats. Parents. Visits. Minyons.

La escena es contemporanea, y se
supon en La Vall, poblet ma-
rinet, prop d'Olot.

Per dreta y esquerra, d'entan temps la del actor.

Acte Primer

Un camp; al fondo Pdistingeix lo poble, á regular distancia. El la dreta del actor, en primer terme, fatxada de una gran masia, ab rellotje de Sol y ab jonjarellas de pavots en fígues secas, da an los balcons y finestras: devant de la porta, una parra qu'arriva á fins prop de mitja escena; ~~una altra de taronjes, que tot entorn tots~~ ~~son figurant grills fosforescents.~~ A la esquerra, en segon terme, gran fatxada de casa vella, antiga, ab escut d'armas sobre la porta arbrada ~~tambe~~ per la escena: al fondo drecta conducta mal carretera.

Escena 1ª

Jaume guarnit, ab sarria y roudal un ~~macho~~ ruck que te lligat á la horta de la dreta. Biel, per la dreta del fondo ab un paquet petit sota l'bras.

Biel. (tortint) — ¿Que'st ha Jaume?

Jau. — Ja ho pots véurer caps á guarnir l'~~macho~~ ruck.

Biel — Pér Dè

Jau. — Y caps á véurer si'ns pagan

de la cullita, D'ells parcers.
¡Dugas horetas de correr!...

Biel.— ¡Ay, bon mal dia trobem!
¡Doncha, no tenim á la festa!

Jau.— ¡Pe' no tenubla, que no hi fore!
Pero anem germá diu, ¿vertu!
u ell tu trauca, y s'ha de fer.

Biel.— Donchs jo, ja vinch de la vila,
y amay ja 'l tu fet lo meu fet.

Jau.— ¿Qué portas?

Biel.— ¡Ca! quatre cosas....
Pero no 'm comprometam...
Cosas qu'amay l'amo estrena
Faixa nova....

Jau.— ¿Es clá? ¿Y que mes?

Biel.— Barretina y espardeñas...
un mocador por l'anell...

Jau.— (desfermant lo matxo.)
Y tenim guarnit lo ~~matxo~~ paya.

Biel.— Donchs, endevant.

Jau.— Vaja, adeu.
¡Arri, ~~matxo~~ burrica! (l'agafa
pel ronsal y se l'emporta
pel camí de la dreta del fondo)

Biel.— ¡Pobre Jaume!

pesta

f. 3. ##, bé 'n dú de feyna y tropell!

Escena 2ª

Biel. Isidro. (el fondo dreta.

Isidro.— ¡Ah, ja és aquí!

Biel.— Aixís ho sembla.

Isidro.— ¿Ja m' ho portas tot?

Biel. (Ensenyantli 'l paquet) Mirán.

Isidro.— Doncs vés, deixan á casa,
y no t' entretinguis. Lleus?

Biel.— Després?...

Isidro. Y no te 'n vagis.

Biel.— ¿No volén res mes?

Isidro.— Res mes.

Biel. (¡Que n' está d' ànnat notxano!
¡Tens raho! qui tingués d' all!)

(Se retira pel fondo esquerra.)

Escena 3ª

Isidro, tot.

¡Endavant! d' aquí al mitj dia,
ja no 'm queda res que fer!
Ja ho tinch tot á punt de tolva,

tot amanit, y tot llest!
Mo ha confessat moltes bones,
ho combregat tantarnent,
y d'agué tenim al nuvi,
mes tremput gu'un clarinet,
mes enmarmorat que setze,
y feut brincos de content,
esperant gel arribi l'hora,
que 'l rector d'aguest poblet
me l'agafi pell seu compte,
me 'l dexi..... no sè gue,
me 'l porti preute per preute
d'una noya..... bona un cel,
y 'ls cabi, per omnia secula
y seculorum, amen!
¡Mira quin dia mes maco
per que s'casa l'Isidret!
¡Senyor Sol, Que vè á la boda?
Que vol venir hi tambè?
Que vol venir hi tan matinet?
que me 'n surt avuy tan maco,
tan calentó y tan lluhent?
¡Ay caram! ja es molt empenedor,
¿Qui li convida á vosté? (Cant d'aucells)
¿Calla! Un aucellet que canta,
¡Gracias, gracias, aucellet!

¡Mírame això!... Fins los arbres
avuy treuhen millor vert!...
¡Hola! Y també'n fan música!
¿Tu també, regaronet?.....
¡Vaja, y tot!... Això es ventura,
això es viure bé y content!
Y ella, qu'es rueca... y m'estima,
y qu'els dos tornarets,
y que no'ns falta riquesa
perque es pubilla, jo hereu!.....
¡Li, ti! Vinga 'l Sol ben maco,
y vingan arbres ben verts,
y cucelletes cantant pels boscos,
y vingant regardets,
qu'Estich mes bé, mes alegre,
mes felis y mes content...
que... Ara, liro, liro, liro!...
(cantant y ballant)
Encenseu á empenya l'incens.
Va á sortir pell forudo ballant.
y cantant.)

Escena 4ª

Pedro. Magi.

Magi (Sortint de la casa de la dreta)
—¡Alsa noy! ¡Quins saltirons!

¿D'això trobar, qu'es prudent?

Isidro.— ¡Bah, bah, bah!... Jo estich content,
y no m'entenets de ratlons.
Ja us haguera volgut véurer,
lo dia que us vau casar:
debian saltá y brincá!...

Magí.— Jo?... tot lo dia vaig ploure.

Isidro.— ¡Ah! ¿No vau teni alegria?

Magí.— Vi alegria, ni tristor.

Isidro.— ¿Y Isabella us digué res?

Magí.— Vos hahiam vist un dia...
y no'ns hiam dit ni mu.

Isidro.— Pero us debia agradar.

Magí.— ¡Vi ho sé!... no m'hi vaig ficar.
Ho pare ho vá arreglar tot.
A ni á mi'n vau dir:—T'convé,
perque es jubilla y tú hereu...
t'hi has de casar...; Com volgueu
—¿Quin dia?...—Lo que'ns vingui bé.
Los capitols vam firmar...
que á ni á això ti que hi vaig ré,
y l'dia que ls vingué bé...
me varen portá á casar.

~~Isidro.— Pero ni haberla tractada,~~
~~ni haber sentejat, ni ré!~~

~~Magí.— Fins allí no vaig saber~~

~~que li deyan Margarida.~~

Isidro.- Doncha jo al contrari.

Magi.- ¡Ja ho crech!

Isidro.- ¡Ettcha mes plé d'alegria!..
Vos, vau teñer tot lo dia,
jo vuit dias que no téch.
¡Pergue Tuleta per cort tan gran,
casarme ab la vostra filla!...

Magi.- Ecira!... Conu qu'es la pubilla
mes rica d'aquí l'voltant.
Ja sè qu'es dels bons hereus,
pero per ço te la dono,
qu'ó tino... noy, jo t'ho abono,
lo qu'es la noyta, no l'hereus.

Isidro.- Doncha dnéu equivocat,
qu'ab lo diner tot no s'logra

Magi.- Doncha no fora jo d'teu togra
si tu fosses un pelat.

Isidro.- Ó... ben francament, en Magi,
¿Faig bon partit?

Magi.- ¡Ei!... burranco!
¿Qué?! (Pergue Isidro s'posta á
callar.)

Isidro.- Res, callo ¿Sandango!
No mi hi sé etta quiet digui.

Aquell ullet . . ¿ hu? . . . ¿ daveu?

(Tot això recordantho ab fruicio y

tractant de reprodurir ab lo gesto, lo

que veu ab la imaginació)

y aquella boca d'esquitx. . . .

y aquell nasset agut, l'unic. -

y allò . . . així . . ¿ us en recordeu?

(aquest "allò así", imitant la

espressió burlona de la cara).

Magi.— ¡ Pes en que 't vas á ficar!

Hidro.— Y l'modo de pentinarse. . .

y aquell modo d'enfadarse,

quant jo la vull abraçar. . . .

¡ Vaja! es tan maca! . . .

Magi.— ¡ Bé, ti!

Com té bona arracadas,

y no li faltan mudadas,

y bon gipó de tafetá. . . .

Hidro.— ¡ Ca! Tot això ja es bastant;

pero . . . ¿ saben lo millor ?

III

Margi.— ¡Ah!... aquella joguella d'or...
¿Aquell anell del diamant?

Pidro.— ¡Res de joyas, ni riquesa!
Cosas qu'ella fa'.

Margi.— ¡Vejam!

Pidro.— Allò'... que li den un ram,
y ho tè com una grandesa.
O bè... que dura una agulla
de diamants... d'aquestos que diuen;
y tot plegat se la treu,
y s'posa una flò' ó una fulla.
O bé allò que fa també...
que veura una papallona,
y s'hi encanta, è hi enrahona!
¡Y aquell jardinet que té!...
O bé, que si estès cremat,
fergue... ¡no ne pot passar alguna!
Alla vé, y com qu'es tan tuna,
dessegurda os fa alegrar!
O allò, que si la renyéu,
ó' me li feu mala cara,
en compte de fer la rana,

¡tant trista que la veyeu!
¡Ja... vaja! ¡que 'm fan parlar!:
tota ella, qu'es per mirarla
y estimarla... y agafarla,
y pensarla en un altar!
Mago.— ¿Vols que t'digui la veritat?
Tot lo qu'ara m'has contat
te dich, may que 'm vè de nou.
Judro.— ¿De debó, guant dí l'agulla,
se la trau per una flor?
Mago.— ¿Y jugá ab lo reparo,
que tots los dits li 'mmulla?
Judro.— ¡No li he vist per may en lloch.
Mago.— ¿Y despresa?...
Judro.— No 'm reparo.
Mago.— ¿Y endressada...
Judro.— No 'm fixo pas.
Mago.— ¡Y tan modesta!...
Judro.— Campoch
¡allavoras no vingueu
ab roba y joguillas d'or!

si no coneixéu bon cor,

guan parlin d'ella, callèu!

Magi.— No mes li se'l gènit diu,

en una cota.

Fidro.— ¿Ella?

¿Ella?

Magi.— Li.

Quan se fora contra mi,

per defensà aquél diu tiu

¡Oy! qu'ara hi estich volat!...

Fidro.— ¿A la Roca?

¿A la Roca?

Magi.— Ab nova germà.

Ell dispora y fá y desfá...

y no hos vull, y s'ha acabat!

¡Bo!... ¿qui mana á can Ribot?

Fidro.— Y ell ho fá per be, ¿veyéu?

Magi.— Encara s'diu del hereu!...

¡Dijos qui 'n vol se'y no pot!

¡Vaja, anéu!... Jo me 'n vaig,

Fidro.— ¿Qué?

Magi.— Qu'hay de tocar pateta,

no pots ocupe á la Roseta,

fins que te l'emportarán

Ja sabs qu'aquesta es la llei.

Judio.— Li? Doncs jo la trencaré,
i tot un dia m'estaré
sense . . . .

Magi.— Res no hi ha remey.

Si no's fa aixi, l'casament
dihuen qu'es desgraciat,
ab aixo, digues mirat
y no busquis l'casament

Judio (Rient). Sou mes tonto. Aixo creyeu?

Magi.— Ho crech y no ho vull despitar
aixis ho vaig trobar,
y aixis li dich qu'ho faren.

Judio.— Doncs, jo d'aqui al mitj dia,
sense veurerla, no estich.

Magi.— Per glatir, simple!

Judio.— Jo t'flich!
No veyentla glatiria
Perque . . . tant guapa, com es . . .
si li vaig seguint la pista,
al menys entretindre la vista,

y 'm dirtreta de tu dauré.

Magí.— ¡ Bèsten!... no vé tu vull burlar
que tu vint cantor que fan por.

Fidro.— ¡ Vaja, vaja!... tot això
son cumplenas y prou ja!

Magí.— ¡ Belagui 'l gran qué 'ls jóves!
¡ Cut, tut, tut,!... cambiarlo tot!
¿ No 'ls troba, aixi, tal-lot?
¡ Doncas deixa 'ls com 'ls trobar!

Fidro.— Ab això ni equivocarse.

Magí.— Que vingui un altre á arreglarnos,

Fidro.— ¿ Lo qu'un pensén qu'hem de fragarnos
tot lo que 'ls vells von fraguen?
Ara, aquí, aixi, que veyem
una cosa que no 'ns passa,
ja que 'ls vells no 'ns entenguen trasse
los jovens la desterrem.

Magí.— ¡ Be 'm vé 't hi burlar, y vés!

Fidro.— M'esperaré una estoneta,
fins que vinguin la Rosseta.

Magí.— Avans que vinguin!

Fidro.— ¡ Despres!

Escena 5ª

Izidro. Magí P. Rafel

Magí. (veyent aparexer á P. Rafel)
¡Ah! mirat, aquí tindrem
al que 'ns dará la raho!
¿Eh P. Rafel?

P. Rafel (sempre despues de mirar als
altres, y quedantse despues ell
rant igualment; gran provoyo
peya en tot) ¡Si senyor!

Izidro.— Digueli qué disputém.

Magí.— Aquí té aquest simple.
Li.

P. Rafel.—

Izidro.— ¡Oh, esperin!... jo dich que no.

Magí.— ¿No es un simple?
Li senyor.

P. Rafel.—

Francament.... (mirant á Izidro)

Magí.— Ell es franch!... Ji, ji!:...
Ja veurás.... Ell estaba dihent,
que toquém d'aquí soleta,
per no veure á la Roseta

fins al punt del casament
fins aqui . . . .

D. Rafel.— ¡Bravo!

Magi Endavant.

Y ell. . . . ell. . . . aquest. . .

D. Rafel.— Aquest. .

Magi— Diu que no, y que s'queda quiet
y que no l'enganyaran.

Isidro.— Si qu' ho diu y clarament.

Magi.— Y que no vigueu tan tous

Isidro.— Y que tot son vuits y nous

Magi.—(signant á D. Rafel) Vejam. . .

Isidro— (idem) Vejam. .

D. Rafel (despres de pensa) Ja Puntament. .

Magi— ¿ Ho veus ?

Isidro.— No veig res.

D. Rafel.— Jo sento. . . .

Isidro.— ¡Bonetus jo no 'l sento á ponte!

Magi.— ¡Se n' ha donat!

D. Rafel.— Si. . . .

Isidro.— Be, re. . . .

si vosté ho diu, ja ho crec.

Magí.— Ja ho pots dir, perque es un tabi
que sempre ha dona la raho!
¡Es un retòrich!....
D. Rafel.— ¡Oh, no!...
Magí.— Jo no ho dich perque l'alabi
Li no for ell...¡ay, ay, ay!...
¡Proba hisenda!...¡que curiosa!..
Sobre tot, lo que m'agrada,
que no'm fa la contra may.
Mira'l plet ab l'oncle Pó!...
Isidro.— Oy! m'han dit que l'han perdut.
Magí.— Doncha Don Rafel me l'ha dit.
Las terras del Mas de'n Roig,
que'ls hagué de vendre á mitj preu,
aquell negoci...etzarrat....
del merlé de cá l'Amat...
tot ha estat per comptell seu.
D. Rafel.— ¡Ca!...
Isidro.— Valgam ell
Magí.— Valgam ell!
D. Rafel.— Sin embargo...

Magí.— ¡Bé tan senzill!
Ell no perdrà cap perill
per donarte 'l teu coratll.
No mos hi vaí. . Ja veuràs,
Don Rafel,... aquí... y allí..
¿hi sentibla bé?... Edin que dí,
¿ja te 'n fots entorn
D. Rafel.— ¡Hoome!.. (arrencant las ex-
patllas, como volguen dir qu'es
molt senzill).
Frédro.— Bé tot si molt convé..
D. Rafel.— ¡Verdaderament!...
Frédro.— Vull dir
tenir cuidado ni ligir.
Magí.— ¡Ni te llibres, ni papers!
Frédro.— Doncas no me donarà un coratll.
D. Rafel.— Una poseta.
Frédro.— Está clá.
Es tobra allá del germá.
Magí.— Si tobra un germá que té ell.
D. Rafel.— Un germá seu
Magí.— ¿Veus? que tal!

Ja t'ha entès bé que vols ara.

Isidro.— No te tab atrout es, ni atrout para,
para vuit dies per cadal.
Vejam... si hi ha algun lley
guaut una persona d'pert,
per sabé allá trout es, de vert,
ó si d'troba algun reuey.

D. Rafel.— Buscar.....

Isidro.— Buscar ja d'tra pet

D. Rafel.— Mirar si te l troba...

Isidro.— Ja....

D. Rafel.— Informars!...

Isidro.— No vam deixar
res per saguer.

D. Rafel.— j'elbol ben fet..
Si Ell... no ha escrit?

Isidro.— Si hagués escrit,
fabricam ni'es muert ó vius.

Magi.— Home, bé, l'senyor t'ho diu!

D. Rafel— Ja' hi dich.

Magi.— Ja molt ben dit.

Isidro.— Doncha, tab ho puc jo assegurs,

veyam qu'hem parlat aixi
vuit anys? que s'ha mort.

D. Rafel.— j'oh, ti!

Magi.— S'ens ha tret del ajuro.

Ja ara vénen.

Fidro.— j. Bé, hemme bé!

Magi.— Es que ti vé la Moreta...

Fidro.— La pesseta. (dantba á D. Rafel)

D. Rafel.— (Freuentla) La pesseta...

Magi.— Vaja adèu

Fidro.— (Ja tornaré!)

(se'n vá fondo dreta)

Escena 6ª

Magi. D. Rafel.

Magi.— j Ah! quin heréu que ti hi hé!
ni tamprocb sab lo que s'té,
Al denés, ti li ve bé,
D. Rafel, heu de parlar.

D. Rafel.— j. Bravo!

Magi.— He vist aquell fulano
de las cent mil lliuras

D. Rafel.— j Ja!

Magí.— Diu que me las deixaré,
pero, amigo... es un gitano!.
¿Sab quant vol? Lo cent per cent.
D. Rafel.— ~~Ja ho dich certe~~
Magí.— Y ab hipoteca
del Mas Blanch, del de la Sera
y ls dos boscos.
D. Rafel.— Francament. La d'hoble
Magí.— Aprets l'clau, ja... y ~~doble~~
Lo que 'm deixa ho vol doblat!
y encara aixó assegurat
ab bens que valen lo doble.
D. Rafel.— Verdaderament
Magí.— Donat!
ab tals pactes no pot ser
D. Rafel.— ¡Ca! (ab convicció de q no
pot ser)
Magí.— Mes no haig de menester
y no hi convinch.
D. Rafel.— Ben pensat.
Magí.— Será un negoci rodó.
que vosté me l'portará,

per tu puncto: tu guanyerá
guari, guari ~~tot~~ tan com jo.
Pcura no tu pot habé errada.
Cent mil lliures.....

D Rafel.— Capital.

Magi:— ¿ Com esta l'paper ?

D. Rafel.— Molt alt

Magi:— ¿ Molt ?

D. Rafel.— Com d'aqui... á la taulada

Magi: (resolut) Doncs com qué estigui bé

D. Rafel.— ~~Tot cauent...~~ Precisament.... ¿ qui ho disposa ?

Magi.— Home, s'dóna alguna cosa,
perque l'tiren dal tabaia (Broma.)
Bueno, ja l'tenim á Terra,
vinga comprar...

D. Rafel.— Pujará.

Magi:— ¿ No tu fá res ! vinga comprar !
L'home de pit no s'aterra
¿ Que de'ns acaba l'diner,
y queda paper per vendre ?
tu fará entrar l'meu gendre
y vinga comprar paper.

¿ Que m'hi diu ?

D. Rafel.— ¡ Magnífich plan !
Verdaderament... ¿ y qué ?

Magi.— Que quant tinguem prou paper
l'agafem....

D. Rafel.— ¿ Y'n fem encant ?

Magi.— Veurá... Si l'papé á la agencia
vá á tres... lo tindrem á dos,
perque quant se compra engros
sempre s'fá una diferencia.
Nos aprofitem d'aixó
al detall venem mes baratu
molt mes barato que ls altres,
y té l'negossi rodó.

D. Rafel.— ¿ Al detall vendre l'paper ?

Magi.— Era ho fá l'gran de cá'n Matas
ab dorcentes sacas de patatas,
y li vá d'allo mes bé.

Verté es lo que trau la can-
pero, oy !... perdoni...

D. Rafel.— ¿ Que hi ha ?

Magi.— Que se l'haura d'afeitar

~~Por no ~~ tant lleig com are

I. perque no'm porti ab vol,
un bon regalet, ja'm ho sab.

D. Rafel.— ~~Escarment~~ . . .

Magi.— (esperant l'elogi) Que!?

D. Rafel.— ~~No~~ Un bon cap (tocant-li)

Magi.— ¡Que no es de franch D. Rafel!
Ara tots dos entrarem,
y li darè uns quants cents duros,
que 'm veu pagé alli del duros,
y enbertum.

D. Rafel.— (Disimulant son contento) Enbértirem

Magi.— Entesos: donchs enbertir,
y del meu plan no s'aparta
altre cosa; aguenta carta,
que me la te de llegir (li dona)

D. Rafel (la desclou y llegeix)
"Querido Hermano . . .

Magi.— Es del rey.

D. Rafel.— (seguint) "Con verdadero pesar
no os podré yo acompañar
en la ceremonia de hoy

Haras presente mi pena
á la parentela toda
y á la heroina de la boda
tu Rosa, tan bella y buena.
Y dila; que en tu amor fio
para que entre la alegria
y la dicha de este dia
pienso un poquito en mi tio
Con dolor pongo aqui punto"
Magi.— ¡Ves, lo cumple, no vendrá...
¿ Encara es mes llarga?
D. Rafel.— Li.
(llegeix) "Para pasar á otro asunto
Es saber querido hermano
que ha sido mi suerte avara"...
Magi. ¿ Ja tornarem á lo mateix?
D. Rafel. (seguint) "Y mi destino inhumano
Hoy me brinda la ocasion
que en vano yo perseguí,
con poder quedarme aquí,
á ejercer mi profesion.
Mas como he de trasladarme,

paro. per tal causa aquest
me faltan cincuenta duros
que tu podrias prestarme"

Magi.—(aixat) ¡Just!... jo 'n tinch un
D. Rafel (llegint) "Ho tendré que endevorte, (comp. tembrat)
que se trata de mi muerte,
pues conozco tu bondad.
Dígueu te sobra?"...

e Magi.—(aixat) ¡Si!
D Rafel (llegint) "I tu no eres inhumano
Expresiones y es tu hermano
que te quiere Juan el Marti."

Magi.—. Endevant!...
D. Rafel (llegint) Cadiz.:.:. Del dos (la fecha)
Magi:— Lo que's ells, ni que'n aviat
ho tenen tot arreglat.
¡Lui ho paga tot es l'hereu!
Si decás ell passa apuros,
¿hi intervinch, jo per cap art?
No ha cobrat la seva part
que vaig ter mes de mil duros?
¡Cincuanta duros! No li tinch

ab sach pta dha

y per ço, que no m'enrigui.

Vaja, en fi. "perque no s'digui,

vitxi enviare vint y cinch.

Escena 7.a

Dits Jaume, per la porta

de la dreta, carregat ab un tecle.

Jaume: (desde la porta)

¡Bo! noy germá ab aquest burro?

Ja me l'den entabanar

¡Ay senyor!... Aber val allarte

(vá dar la volta pel costat de la

casa, quant lo veu Magí)

Magí.—J'ara aburrit vái ab aquet tecle?

Jaume—Deixarne fer torne.

Magí— Resposme

Jaume:—¡Vaja!... Es lo gra del beutiá,

que l'tecle fora del estable,

y l'porto al teller. Ja ho tabs.

(sempre ab tó de qui parla á una

criatura ó á un ciguit te per

ignorant.)

Magí—(volguent sempre per l'anno)

Jau.— ¿ Qui ho ha manat ?

Rungué...

pero com jo he reparat,

que's matxos lo fan malbé,

jo l'he fet per estalbiar

Magi.— ¿ Endavant !.. Cottrom es amm

Jau.— Cornut allí hont l'has trobat

¿ Ho es vritat ? (a D. Rafel) Pero recordat

Magi.— ¿ Pacièncial) Li tornaré.

Los matxos t'ho agradeixan,

porque ells no'ls planyen

Jau.— Li á tu ab los matxos y'ls burros

d'allò que ja tottrom sap,

que qui á matxos fá favors.

cobra á costas. ¿ No es vritat ? (á D.

D. Rafel.— (molt confús) Precisament ho Rafel

Magi.— ¿ Ton pare !

(. Ells dos)

Jau.— ¿ Ja han fet lo que'ls

vaig manar ?

y deixat del gra y dels matxos!

Jau.— Ara 'n vinch.

Magi.— (a D. Raf.) ¿ Veu? veu si n'hi hà..

¡ Vé de cobrar dels parcers.

y se 'm queda tan trempat!

D. Raf. Francament....

Jau.— ¡ Ah! francament?

¡ Jo l'hagués de franquejar!

Vosté ti gué ab la franqueza

se la está cansant de franch.

Magi.— Lo qu'han de fé, es darme (comptes,

de lo que m'hagi cobrat

Jau.— (¡ Paciencia!) Allá dinst tenes

ordi, mill, canam y blat,

y cinquanta duros junts

del lloguer del molí gran.

Lo Pep de la Coyna diu

que hi torni demá passat

la carriola que parara

no pot, y que já vindrá,

en cinch dels tros del canti,

dic que pagará, en Bremont.
la del Roni 'm daba guixas...

Magi.— ¡No, no...

Jau.— no las he pres pas.
J'l mirayo de la Lluneta
qué estaba atrassat d'un any
no hi era, y ma dit un xuxo
de la vinga del contat,
que va marxar á l'Habana
per veure si allí d'refa.

Magi.— ¿Veu guinas gangas que s'ho (bon?
Aquest se'ha de citar.

D. Bap.— Verdaderament....

Jau.— Si es fora
y no té un pal; que 'n treurás?

Magi.— ¿Que sabs tu?

Jau.— Ens ratro!.. l'enviyo,
francament, t'ho portaré

Magi.— J'ls del Monti!

Jau.— Ls del Monti,
com que he vist que s'feya tart
y vull ir á nel casament,

Lo he deixat per dema

¿ Que tampoch puede vení á bo (da?

Magí.— ¿ Home, ti! miriguá t diu tant

¿ Sabs amay de qui tinch carta?

Jau.— Que se jó, fill...

Magí.— De'n Joan.

Jau.— ¿ Ah, carat! ¿ que diu lo pobre?

Magí.— ¿ Que'n diu? Ja t'ho pots pen-
sar
Que necesita diners.

Jau.— ¡ Pobre Joan!

¿ Y quant diu?

Magí.— ¡ Cinquanta duros!

Jau.— Y duchs envial-hi

Magí.— ¡ Pam!

¡ Está clar! com tot l'heretat
lo del hereu es robat....
¡ lo del hereu es dels moros!
tothom y tó dret es clá!
¿ xo te una bona carrera,
que jo no la tindré may?

Jau.— ¿ xo me'n parlis... te carrera

Já entén amyd que s'va parlar
y já té de sé un gran sabi
té de sé un potentat!
É Deu t'pensas tú qu'en tent malgé
tro bá anaventi los malalts,
que s'aguantaban la febra,
perque ell los pugués curar?
Quant s'acaba la carrera,
es quant bé l'patir germás
y jintament allavora,
es quan guedan tots pelats.
Pels mes no tenen experiencia,
pels altres tenc poca edat,
los mes vells, te donan tono,
en lloch de darte la má....
y l'polze, endarrant... y topa,
y entopega á cada pas,
y sino té, per contarlic,
mes qu'un petit capital,
proba del amor d'un pare (irónich)
qu'ab ell al morir pensá,
pero proba tan petita

que se la menja ab un cuy
passa llantor, y miseria,
y de Sant Peré a Sant Pau,
buscant un puesto ahont fixar
allá tirat no sobran tants,
com dabs ta que está suesbirat,
an el pobre d'en Joan!
Y mentrestant qu'ell pateix
d'aqui... y d'aqui (loco y lo cap) an son (afany
pausant qu'ha tingut un pare,
qui anallo, l'ha condemnat,
que no es (mort) Donar carrera, (molt mar-
per qui té molt més per dar) rat.
y que no s'mata ab adornos
la crudel necesitat....
mentrestant, lo vengo hacen
que s'ho tia trobat tot pantat,
y te mastica, y boca,
y vinyas y fruitaras,
y parcers y tentalistas,
Ballets, mestos y criats,
y que tenga per de metje

está bó, tranquil y gras,
guardi parla del fadri estem
que fet mon corre bregant,
diu: ¡Ell ray! ja te carrera
ell si que no s'pot queixar
té carrera... t'germá ray...
¡Que carrera, ni carrera!...
carrera per parlá ab any,
carrera per perdre ab ella,
fins que n'pot aguantar,
los anys de la fiventud,
los seus sentiments nuets sants,
las fardas, seus ilusions
y tota la voluntat!
Carrera... que si los explicas
á n'algú que 'ns tigui estimy
y li dius: Aquest que plora,
que para afronts y treballs
te un germá ab casa y rendes
que l'seu pare li ha deixat...
Aquell á qui tu tos explíques,

jo t'ho juro!... jo ho creuré!

(Pausa)

Envia ós trinquanta diners,
cuvials, douets, á n'en joc,
que en lo rumut de tos riquets
ni nuncs si coneixerá;
y está cert que l'pobre pare
si t'mira quant tu farás
te'n dará Magi las gracias,
y t'tindrá per fill honrat,
vejent que tu, qu'ets l'hereu,
que ell, tense entendreu, nombra
correjeixes ses errades
y emmenas tos disbarats
Magi.-(irritat) Anem, vaja, á fé l'teu (fet
y deixat de predicar.
Ja voldria, que tantcsses,
lo qu'es tenir maldecaps.
¿No parlo bé, D. Rafael?
Jan.- Don Rafael?; Deixal estar!
Magi.- Home, que bé digui la seva

Jan.- La seva.....

Magí.- Es qu'és ben pesat.

Jan.- Doncles qu'ho digui francament

D. Rafel (escanyantlo) francament....

Jan.- ¡Deus ?. Ayajá!

Magí.- ¡Ba! tens mes raho que un orga
amen per lo gos tiem parlat.
(a D. Rafel)

Mirin, entri, si es servit,
y á la sala trobará
las escrituras dels tocos
ficadas en un calaix
fassin lo favor de duslas
á aquell fulano.

D. Rafel.- ¡Ja, ja!

Magí.- Los diners aquells, deixemlos..
perque avuy hi ha molt trabalo.
¡Ah! y despres vinguin á la boda

Jan.- ¡Ah, si! y que no fassi tart
perque vosté en aquets passos,
francament.... no hi pot faltar

(Entra D. Rafel á la dreta)

Escena 8ª

Magí. Jaume

Jau.— Vaja; ¿m promets no enfadarte
que parlarem un instant?

Magí.— Jaig trenta un ettich per cuento
encara un tuch de murdar.

Jau.— Mira, grau, que t'vull dir coses,
que t'convenen com lo pá.

Magí.— Bé digas, pero dejiressa,
que no puch cansonejar

Jau.— Viuran aquí. Tu no duptes
que jo t'vull com ci germá,
y ja tabi que l'interés,
á mi no m'ha regat may.
Vaig tortir de cara ls pares,
quant vaig fé ls vint y cinc anys
y vaig cobrá... l'dret... que ¿n'dic
(tuca)
mes com chcm mon germanet,
y'nd lo vaig pagar custet,
molt prompte, ó vaig
y vaig acabar

Vaig provar de ser negossi,
y sabs que no ha pogut provar
ni á Girona, ni á Madrit,
ni en Bloch del abast tornt ch estat
Vaig casarme, y quedi viudo,
Avans de cumplirse l'any
Lol y pobre, vaig venirmen
cap á ca sa payral,
ja que diu que quan los pares,
fan hereu en el fill gran,
es perque, ni cuá, los altres
tinguin tampre un puesto franch,
Anagui, no es per retreureu,
jo 't faig de nuvo, de criat,
de masover, de pastor,
de bailet, de rebadá
de majordom, de cambrera
de corretá y de zagal,
y ninro, y cuydo, y vigilo
pel teu bé tampre sempre
sempre que per ço 't demani,
ni voldrá ni jornal,

que mi jornal mi soldada
rebrià de nou germà:
tovallada y un plat à taula,
y adéu-siau content y en pau
Magí.— ¿Això (això) que ès tens de roman
Deixat de palla....
Jan.— Es veritat....
Si; tot això per tu, es palla,
aneuvos en dorau el grà.
No vues t'he deya perque
en tu que t'vaig à parlà
vejessos que sols me guià
t'afecte qu't porto.
Magí (impacient) ¿Avant!
Jan.— ¿Sabs que m'han dit en la vila?
Diu que tractes de empenyar
tos bous y las tiseudas...
Magí.— Y que vols dir?
Jan.— Que vas mal
¿Que dinous tos aguëtos
negocis que tens al cap!

¡Que tos agüestas cavorics,
que t'teuen nuig trantoal!
Creumes, deixat de xinxples,
y goza't que tens en pau.
Mira qu'á casa en Bartu,
no hi ha hagut empenyo may
mira que qui va á Blandlleu,
ne torna molt espatllat;
mira, Magi, qu'al hospici
ab cotxe també s'hi va;
mira que tè un vas á fondo,
que te'n vás á can Pintraus.
Deixat d'escoltarte ci xinples,
que no mes te volen mal,
que no t'hurcan mes que 'ls quartos,
deixat d'astrucs y plorius...
y del matalas,- callandu
de D. Rafel....

Magi:— ¡Bá, bá, bá!

Jan.— Perqué si t'veig, com fins ara,

sent la causa del teu dany
t'agafo, molt francament...
francament li rompo l'cap...
y l'clavo dintre la sinia
sense deixal franquejar,
perque allí ab tota franquesa
francament hi prenguí un bany!

Magí.— ¡A Don Rafel no me l'toquis!...
¿Entens?... Ell es advocat...

Jau.— ¡Mentida!... es un trapisonda!
Es un dagueutos pelats,
que d'escribents de notarí,
ells tots sols s'han titulat...
y vinthen d'enganyar tothom,
dientvos que son advocats.

Magí.— ¡Bé!... ¿tot això volías dirme?

Jau.— Això i volia avisar.
Ara ja ho sabs, de l'que pasi,
jo me'n rento ja las mans.

Magí.— Doncha, ficat abont te dona
(vin,
que jo no t'he demanat.

¿De qui son los boscos?

Jau.— Seus.

Magí.— ¿I las vinyas y 'ls camps?

Daueu sent tot meu, puch re-
puch llevarlho, no puch donar...
y puch ferne lo que 'm vulgui...
Socte l'amo, y ella acabat.....
y 'l pare m'ho deixá á mi...
y no 'm tornis á amoinar!...
¡Encara diran sé hereu!...
Millor viu un soldat ras.

(se 'n vá per la dreta)

Escena 9a

Jaume, sol

Jau (queda un moment parat, mirant
á ellagí, com s'en vá. Despues d'esta
curta pausa, diu:)

¡S'hereu conserva los casals!...
S'hereu guarda 'l nom brillant!
S'hereu conserva 'l refugi
del pare desgraciat!...

¡Si!... Si la casa s'conserva,
aixó vorem y empesnyant,
y'l nou brilla, fill de dentes,
y'l refugi'l germá,
dins de la casa.... vermuda,
que ja ha passat per cent mans.
¡Mon germá es un gran heroe...
y'l meu pare ho va insertar!...
¡Pobre casa! Deu t'empari,
que bé'n tens necessitat!

Escena 10

Dit. Isabel. Rosa. Ha prime
xa vestida de senyora encara que
modestament, y ab l'habit del bar-
me y mantellina de puntas, de-
mostrará ab tot certa elegancia.
La segona de pagesa ab capuixa.
Las dos surten per la esquerra del
fondo.)

Isabel.— Vamos ara entra y espera,
que jo desseguida estich.
(entra á la casa de la esquerra)

Rosita.— ¡Ball de bé

Jau.- (acostant-se á Rosa: sempre molt
carinyós)
D'això sí, que sí dels
una moya cantonera.

Ros.- (també molt afectuosa)
¡Ció!

Jau.- ¡Haberse de cadar,
y ser jo á mitj demati,
y encara correr fins qué.

Ros.- Si venim de confessar

Jau.- ¡Ah! això jo es una altra cosa.
y.... ¿que tal jo 'ls has dit tots?
¿no n'hi habia de negrots?

Ros.- (rient) Jugi jugi....

Jau.- (¡Qu'es xamosa!)
¡Au! ¿que 's la penitencia,
que t'ha dat lo confessor?

Una mata....

Ros.- Mes d'una,
no hi ha poca diferencia.

Jau.- Donchs una salve...

Nos.— ¡Ca, ca!

Jau.— Dansat... dejuni.

Nos.— Qu'es viu.

Jau.— Douclas... una abrassada al tiu!...
(a Nos)

Nos.— (corrent als seus brasos) ¡Això mateix!

Jau.— (abrassantla) ¡Gojó!

P.P. Isabel.— (sortint de la casa)

¿Que vos dic la jubilleta?

Jau.— ¡Oh, carat! ¿Vosté jergui?

Nos.— ¿Ja está llesta?

Isabel.— ¡Oly, filla, sí!

jo en amant decenta y neta...

Jau.— Vo digui, que vosté és jove,

Donya Isabel jergue encara...

Isabel.— ¡Ja prato!

Jau.— ¡Ca! si á la cara

hi porta escrita la joventut.

Prou sé mes de deu minyons,

que si ara la sentéan....

ja estich tert que tots dirian

¿d'aquest ja fem rosegon?

Nos.— Lo que jo sempre li he dit.

Jan.- ¿Ah tu també?

Ros.- ¡Si, senyor!
mes ella..... aquesta tristor
y sempre ab aquest vestit.

Jsab.- Aquest vestit es lo meu.

Jan.- Si qui l'havia anyorat
tan fadrieta y falaguera,
y la veu ara, no ho creu.
Ella 'm recorda... totas estas
los seus grapás la portaban
y quant tots se la miraban...
¡ab aquell capet tan viu!....
aquí pintas y aquí flors,
y aquí puntas y arracadas,
y anells y telas brodadas,
y vestits de tots colors,
tots deyan, ti sent pubilla,
rumbeja ab tanta riqueza,
quant arribi á ser marquesa
ni l'sol tant com ella brilla.
Per ço ara vinch á estranyarme
veyentla aquí retirada,

ni vulguda ni obsequiada,
y sempre ab l'habit del Carme

Habel.— Prou....

Jau.— Jaixó no es natural,
y t'ara tu no ti posaràs (á Ros)

Jab.— (interrumpintlo ab seriedat)
si vos veyeu qu'aquestos cosas,
que 'm dihen, m'estàn fen mal?

Ros.— Vélagui l'que 'm diu á mi.

Jau.— (cortat), Ey perdoni, si fotse...

Jab.— Quant un cor dorm... y està bé
de l'hi de deixar dormir.
(transició) Jara correns á mudar

Ros.— (impacient y mirant cap al fondo)
Si, si.....

Jab.— si anem?

Jau.— Correns.

Ros.— (tense movent y no sabent que dir)
Si, si....

Jab.— (veyent que Ros la mira, com volguentli indicar algo, li diu apart) Que?

Ros.— (a Jab baix) Nés, qu'ell te de venir
y aquest ouete may se n'vás
ebe tindrà de quedar.

Isab.-(baix, per ti) ¡ Pobreta !
(á Jan)
Ja veniré qué tenu de parlar.

Jan.- ¡ eh! doncs jo'm vaig á mudar.
(fent una feta á Ros)
Ahora despues pubilleta.
(entra á la dreta).

Escena 11.

Isabel. Rosa.

(Rosa va á mirar pel cami del fondo, ab anxietat, lo cual repetirá, durant la escena: Isabel, que descubre mal carinyo á Rosa, mira ab ternura se anxietat, y despres torcent li dius:)

Isab.- ¡ Ay que no vé!
Ros.- Doncles vindrá....
(Rosa torna á mirar pel fondo)
Isab.- ¡ Ay que no vé!
Rosa.- Ja no sé yo
¿ Que vol que m'engany é?
Isab.- No.
pero 'l poden destorbar.

Nos.— ¿No sab, quant l'hem vist, allí
que ns'ha fet aquella festa
volia dirne: En estant llesta
esperam que vull venir.

Jsab.— Lo que he vist quant l'estaba
he arrodillada, y ell dret
semblaba, ell sant Judret,
y que li'n encomanaba,
y quant ha arribat l'hora
d'acostarse al confessor,
buscaba al pecador
tot resant la pecadora

Nos.— ¿Jo buscal?

Jsab.— Pron m'has dat mostras.

Nos.— M'admiraba y bonamit

Jsab.— ¿Quants parenostres li has dit?

Nos.— ¡Jo no li dich parenostres!
Ja m'estima...

Jsab.— No hi fa res...

Nos.— ¿I hi haig de dir?

Jsab.— Sab eficacia,
porque aixi l'has feta la gracia

d'estimarte encara mes.

Ş Jara t'vols veure".

Nos. — Per ço,

mé espero aqui ab impaciencia,

Jsab. — Ş Que potse es la penitencia,

que t'ha dat lo confessor?

Nos. — Jo sab que no.

Jsab. — (carinyosa y com jugant ab

los cabells de Nosa) Sé que fás

una cosa que's privada,

y que jo's ser desgraciada,

si ara dones aquest pas.

Nos. — Per ço t'primer pensament

ha estat de dirlé que nó,

perqué també m'feya por,

vinent ans del casament,

pero si vols tu reparar

veuràs que fas lo que fas,

Ş quin mal pucte m'pris mes go,

que negarli una cosa ara?

y que estàn ben poca cosa

Protser d'aixó' ens escapem...
y en fi... que si ns entenem
del dernés tant se me'n dona
Isab.— Si fillà, y no tinguis por
que ton cor angelical,
vinguí ca'ls fets fatal
a omplir de pena y dolor
y fer tant tristes mamas
que tots ton bonas per viure
si un moment felis pots viure,
no matis las alegrias
¡ Dixó. que al arribá á port
trova dixas.....
Rot.— (que 'l gira de repente cap al fondo
y crida, contenta, interrumpint á
¡ Le Judret! (Judice
¿ Veu ? (La "veu", com dihuen á Ja
bal que tenia rahó quant deya
que vindria; corre cap al fondo
y 'l'estira dignstada, per lo que
Isabel li pregunta:)
Isab.— si no fos ell ?

Ros.— ¡Es un cayet,
¡que vè de la part de s^t Hort.

¡Des quin rato d'entaguecta!

Isab.— S. teus d'amarte cl vestit

Ros.— eto nues m'espero...
Vols dir?

Isab.—

Ros.— ¡Fins... fins que vinguè!

Isab.—(torniant) ¡Pobreta!

Ros.—(giranse de prompte contenta-)
¡Ara l'veig... dalt del turo!

Isab.— Uy quina vista nues fine.

Ros.— eto veu una barretina?

Isab.— ¿Per ço l'conexes?

Ros.— Per ço.

Estiche segura qu'heu ed.

Isab.— Si perque aqui ningu atúa
en porta la barretina,
nues qu'ell y tots los demés.

Ros.—(fent senyas esperetiva, cap al
canto alsont surtra)
alliri com respon... ¡Oriat!...
¡Alta! depressa, depressa...

j bon corral... jà es á la porta
j oly!...

Isab.— j Deu es?

Ros.— Déu ara ha entrepagat
116 un minut es aquí!

Isab.— (seue mirar may cap altre
nina Rosa)

Deixal estar que l'fatigas.

Ros.— j Ara s'para á menjar figas
á la figuera de'n Pi...
j Dondat me la fagará!..
ni amago y diu que torba fora.

Isab.— Si encara tardará una hora

Ros.— No hi fa re... hu veig á amagar
(-gas
(entra en el portal de dreta)

Isab.— Ella vol mostrarse cruel,
coue si d'en fos ab posturas.

ab cistell de figas. Escena 12

Dilan, Biel, corrent, ab un
cistellet de figas. Mes tart Isabel.

Biel.— Hoc cullit las mes maduras

Ros.— (dintint, vá á surprendres á Biel,

pausantae que es Judeu y d'que-
da parada.)

¡Lenyaret!...es en Biel!

(Biel li presenta l'estellat)

¿Que portas aquí?

Biel.- Los figas.

¿Que vosté mos fet cullir
los?

Ros.- ¡Ves allí!...

Isab.- Dona mes val que te'n rigas.

Biel.- Jo m'estaba a mel turo,
lligantme las esparadenyas
quant l'he vista, fentme lenyas.

Ros.- Doncles no eran per tu.

Biel.- Millor.

De prompte he pensat, Biel,
fés com qui no vejés res.
que'n compromes prompte heures.
tens amo y lligarli fiel.
Pero vosté...¡Jesus!...

(cintant las lenyas de Ros)

y hi tornaba...¡Jesus!...y hes

Mª Lle dit: ellcatre, l'conyaron,
ara 'tú serás tuno tú vás!

Vaixo... vosté no parará,
ma dóna la figuera,
.tú he agafat la barruguera,
las hi anat a besta.t;
y com qué no 'm compromet
pensaba á la meva moda,
será 'l regalo de boda,
que tú encara no li has fet
las fineta, tal hi vinch á dir
no pres la pren... / pobu hi fé.
me servirán d'esmorsar,
qué encara estich en dejú
/ y mentres diu las últimas pa-
-raulas partelx una figa, y se la
Rnenjá

Ros.— 5 Y ton amo.

Bib.— S'ha mudat,
ha pres un mitx resopó,
y ha tocat lo pirando.
tan alegre y tan trempat.
¡Ey! ara no 'm compromet

Ros.— ¡Es dir que dius que ha sortit...

Biel.— Ja 'm sab greu d'haberli dit.

Ros.— ¿I no mereix que no l'admetin?

¡Ara sí que ja 'm retiro.... (molt resolta s'en vá cap á la casa mes al arribar á la porta, dupta y s'gira.)

Isab.— (seguintla) Anem ¿Que fas?

Ros.— No.... miraba...

Ay Anem... ara já 'l sacaba...

(Já 'l mateix joch anterior, encara mes resolta, á la porta s'gira, veu á Isidro que apareix fiel fondo, y dividantse de tot cor-re cap á ell) ¡Isidro!

Isidro.— (ballant devant d'ella) ¡Trá, liro, liro!

(veu á Biel, y enfadat de que l'hagi vist ballant, s'atura y diu, pergue Biel re-ya mirantsel.) ¿Que fás aquí?

Biel.— Res... passant...

Isidro.— ¡Alsa! á fer lo teu camí!

Biel (Ara esta cremat ab mi!

pergue aquí le vist ballant)

(Se 'n vá)

Escena 13.

Isabel. Rosa. Isidro.

Isidro.—(dirijintse á Rosa despues d'haber
seguit á Biel ab la vista)
¿Que tal franda?

Isab.— Aquí, enfadada.

Ros. (pronpte) ¡Mentida no lo creguis, no!
(á Isabel) ¡Jo li dígui!

(callan. Isidro y Rosa s'miran, com
ab ganas de parlarte, miran des-
pues á Isab. com si aguella 'ls abor-
gonyis)

Isab.— ¿Que faig nosa?

Isidro.—(per cumplimentá mes ab poca gracia)
¿Vosté nosa?

Ros.— (id) ¿Nosa?

Isab— ¡Prou!

Isidro.— Vosté qu'es la nostra amiga,
qu'ha protegit nostre amor
que m'deya si la Rosela
pensaba ab mi poch ó mol,

que s'vá encarregar de ferli
la meva declaració
que jo ja deya ada dumenge
si anaba al ball ó la font,
si anaba á misa primera
si anaba á misa major
y qué ha sigut que la dija
ha fet de nosaltres dos,
¿vol fer nosa? calli, calli!...

Nos.- Al contrari, ns fá favor.

Jsab.- Bueno, donchs no faré nosa
pero destarbo

Nos.- ni aixó

Jsab.- Donchs faig mal obra

Jsidro.- ni 'o 'n fá.

Jsab.- Donchs faig servey
Nos é Jsidro (á un temps) ¡Campoch!

Nos- (repicantse) ¡ay!

Jsidro- (id) ¡ay!

Jsab. (rient) Vamos, ja está dit.
Vos deixo está aquí tots tols
mentres jo fer dins vigila

que no us atrapin.

Ros.— ¡Ce raho!

Fidro.— ¡Oh, si! que jo tinch previst.
de vorer!.. S'ho creuhen tot!
¿Veus?... jo... d'aqui poca estona
be sere ja l'ton espós,
y t'veuré tant com jo vullgui

Ros.— Just, y tant com vullgui jo.

Fidro.— (á Frab) Doncha, si no t'hagues
(vist ara
aguest rato, and que tot trons,
ja hauria estat tot lo dia
atrup y de mal humor.

Frab.— Lo privat es desitjat.

Fidro.— (entredientmentre á cada ves mes)
—¡Y mes si es un raig de sol,
y una flor de primavera,
y un cossi tan rebufo!...
y una... (girantse á Frab)
¡Bá! vagisen, vagisen!...

Frab.— (á Ros) L'espero alla.
Prompte hi sere.

Ros.— (Frabel entra á la dreta)

Escena 14.

Rosa. Isidro.

(Moment de silenci, durant lo cual los dos se miran, somrient, de fan paus tas, &c. Se recomana als actors molt (8-)
joch en aquesta escena.)

Isidro (mirant lo rellotje, y amagantlo desseguit)
— Quant diries tú que'ns falta?

(Rosita aixeca els ulls cap al rellotje de sol que hi ha á la dreta: Isidro corre á taparlos)

¡Oh no miris!

Ros.— ¿Qui? ¿jo? Ahont?

Isidro.— ¡Quina gracia! endevinarlo, ab lo rellotje de sol!

Ros.— Doncs no miro.

Isidro.— ¡Au! ¿quant nos falta?

Ros.— (Despues de pensar) ¿Quina hora es?

Isidro.— ¡Oh, aixis tampoch

Ros.— Tres horas....

Isidro.— ¡Ca! mes barato.

Rosa.— Dugas horas....

Isidro.- Abes aprop.
D'aquí una horeta á l'iglesia,
y ecum espiritu tuo.
¡Ba! ja te'n donaré vergonya!
ves de no fer fraperots!
y tú li, veyás de que't senti,
que despues no vull ratunes.
Ros.- no sé, m'en sembla qu'al trobarmi
m'agafará un tremolór!
Isidro.- ¡no, dona! si es molt sensill!
Veurás.... l'iglesia es aixó.. (lo camp)
aquest arbre es mos un Convent...
¡no! aquest altre qués mes grós...
(va fent tot lo que diu)
nosaltres dos nos posem
té aquí y jo en aquest canto...
dono la má... veus? s'está un rato..
(pren la má á Rosa y devant del arbre
s'posan com si s'casessen)
¡tu, tu, tu,.... las oracions...
(lo tu, tu, invitant lo rey, mur-
murant)

— ¡Ó't dono una apretadeta...

(Ros.— (retirant la mà) ¡Oy!

Isidro.— Y ja estem vos si es poch

Ros.— ¿Y els que miran?

Isidro.— Los que miran,

s'estan allí, mudats tots,

y mirant al nuvi, pensan:

¡oh fillo, quin pom de flors!...

¡no tens mal gust... y l'enveja

de 'ls menja fins lo color!

(Pausa, mirades de)

Ara 'm sembla que 't teu pare

ja 'ns ha dansá deixá anar tots.

Anirem á la Roca,

Ros.— Y a l'ermita

Isidro.— Y á la font....

pero cuydado á avocarte

á ndl marge del Pontró

Ros.— ¡Quins passeigos!

Isidro.— ¡Y quins bulegos!

Y sempre juntets tots dos....

¡Ah! ¡já saberás per brasset?

Es molt fácil... te, s'aixó
(li fá fer bracet, y dona una
volta ab ella, per la escena)
com a sorana, guant descansa,
¡th! y guant tinguem....

Nicols.— ¿Que?

Isidro.— Nicols....

Es dí, l'primer será moya.

Nicols.— ¡Totas justas!... vullmuny
per poderli posa Isidro.

Isidro.— ¡Moya y Nosa!

Nicols.— ¡...no senyor!

Isidro.— ¡Aixó li, que nó t'ho pasa!
será moya, y s'acabó.

Nicols.— (escarmentat) ¡Una moya!....
Doncs ya guanyes,
¡un moy!

Isidro.— ¿no cedeixes?

Nicols.— ¡no!

Isidro.— (de repent) Doncs, no hi conto.

Nicols.— Doncs no t'casis.

Isidro.— Aquí queda desfet tot.

(se giran la esquena y quedan co-
=locats)

#129,

Escena 13

Dits. Isabel

Isab.- Roseta, filla s'fa tart...
Ja hi ha gent... De, qu'es això?
(perque 'ls veu enfadats)

Isidro.- Ja no hi caben.

Isab.- (en bronca) ¡Malvinatae!...
¿Dones?

Ros.- No 'ns caben, no.

Isab.- ¿Y perque?

Isidro.- Per.... cosas nostras.

Ros.- Per cosas d'ell

Isidro.- D'ella.

Isab.- ¡Bo!

Isidro.- Para.... valdament se perdin
los convidats y l'recto....

Ros.- Jo.... encara que s'hi empeny
(—myin)
Campanes rotte, y l'pare y tothom!...
(tocan quatre en un rellotje un
xich llunyi)

Isab.- Tres quarts d'onze, ja.

Ros. (oblidantse de tot) ¡Dy deu meu!

Jo tinch de niar-me.

Judro.—(lo mateix y ab igual precipitació)
¡Jo!

Mos—(engrandantse á Isab)
¡Vinguen, vinguen!

Judro.—(tornbe anantse) ¡Hasta la vista!
(se'n van, mes ella á la porta y ell
al fondo se quedan aturats, fins que
(Judro diu:)
¡Mos, no. ha cesat meuhida allá.
(s'acorten)
Casemnos, y sent felissos,
sino es moya será moy!
(se'n van; Judro desde l'fondo diu)
¡Eú!... l'si que s'sentí.
¡Depresa!
Isab.—
Mos.— Eú, que no tardeu. (desde la porta)
Judro.—(tirantli un petó) ¡Adios!
(se'n van cada hú petant un petó al aire)
(dient)

Escena 16.

Bisal Mosdé ab pantalons y armilla blanchs
(entran ab barret de pipijapa y demostrant curiositat)

Bisb.— Vosté á mi no vol conexer?
(Mos.
¡Ja li dich que per vuy, no!

Medi.- Vo mes dirne abont puets trobarlo

Biel.- ¡ba! ras de trobarlo en Moch.

Medi.- Mes pergue no de l'pot vorer

Biel.- ¡Oh, fill!... no estich per cansons;

si m'acompanya.....

Medi (tempre murmurant per lo seeu) Aneu bonne.

Biel.- Pel camí li dire tot...

pero que no 'm compromete.....

Medi.- Bonne, be no tinguen por.

Biel (emprenent la marxa y comensant la relació)

Al dematí avuy es dia

de trabals y de fusoir...

(desaparexen los dos; Biel al desaparexer figura que seguex enratenint, lo publich deu comprendre que Biel enterará de la boda á Medi. Esta versio anterior deu ser portada molt rapidament y feta desde l'fondo y no adelantarse al proscenii, com si fos una atturada, en lo camí que 'ls dos seguexen. Es dir que la figura de Medi deu passar com una

P.d.

(sombra, devant del fort-tècle.)

Escena 17.

Pere, Antun, Alguns Convidats.

Despres Jaume, nuedat.

Pere.- Fortuna, fortuna aquí fora,
que parlarem un ratet.

Ant.- Sí, perque l negotsi aquest,
lo qué es dir, ni hi ha per un hora.

Pere.- Aquell no sé qué està fent,
mirant tot un munt de títols.

Ant.- Bé, ti Deuhen sé'ls capitols

Pere.- Sabé que no hi ha heretament

Ant.- Lo qué es dir, j quin disbarat!

Pere.- Diu que l nuvi no'n vol fer.

Ant.- ¿ Has vist ara quin paper?
¿ Y en Magí. S'hi ha conformat?

Pere.- Com qué l'nuvi es com bosti....

Ant.- Pero si no s'ha vist may!

Pere.- Donchs ara tu veus....aixó'ray!

Ant.- No sé, no sé.... Lo qué es dir....
Com penta ara aquest minyó!
¡ Vejaré avuy per derna,

qui sab lo que pot passar...
y ab capitols no hi ha pro.

Pere.- Home, l'pas sneu tio declara
Eram set germans
Cara...!

Ant.- ¡Cot plegat un dia...¡pam!

Pere.- Que vols dir?

Ant.- Que s'mor lo pare.

Pere.- Busquem, no hi ha testament.
Los altres dis... desseguida...
¡ja tio creeu... aquí hi ha la oida!
¡á partir prompte y corrent!
Pero...jó...quiet; m'entenen?
y quant va ser l'hora, salto,
los trech los capitols... y allo!
qu'arnagui jó troch l'heren.
Si capitols no fá avans,
lo pare, com los va fer,
me queda... al mitj del carrer
com los altres tis germans.

P.d. XX

Jan.- ¿Qu'es aixó tant seriat?

Ant.- ¡Hola Jaume! Aquí tractabam

d'secretaments y parlavam...

Pere.- Deyam qu'es un disbarat
Que l'amor no m'hagi fet.

Jau.- No m'ha fet....

Ant.- Això l'que 's passa.

Jau.- Perque no es cap tanoca,
ni cap tóu, ni cap dimplet,
qu'aixó de donarho tot,
á un qu'encara es per l'aire...
lo qu'es sabí, no 'n fa gaire,
lo que fá es molt caramot.

Pere.- ¿Douchs com se sab qui es l'ho (hom?
Jau.- ero se sab..., quin mal hau (gros
Ja s'coneix qu'ho son tots dos.

Pere.- ¡Ai may!

Jau.- ¿Douchs per que ho preneu?

Ant- Lo qu'es dir.... sempre cavorias....

Pere.- Sempre enredos y ratons....

Ant.- Lo qu'es dir y sempre cantons....

Pere.- Sempre cuentos é historias....

Jau.- (ironich)
Li, y anny sobre aquest cans,

y deixa arreplega l'blat,
cobrá l'vi deixa passat,
y l'altre l'arrendament.

Fi

y deixa tal boseh pelat,
y ti s'hau pujat los turos,
en lloch de trèuren cent duros,
treure dotcents, tot plegat.

Estigat tot l'any colrant,
y fèi vida de burgés,
menjar, beure y no fer res,
y á cadtar de tant en tant...
Cenin ratxo... es una vida,
que no séu pode aguantar!
Creyeume, deixeula estar;
guedeus ab una partida
com fá, l'estern, fill menor
y 'm deixeu totas las altres,
que jo pregue dou vosaltres,
vos farè aquest gran favor.

Pere.- ¿Que 'n sou de plaga!

Ant.- ¡Ja, ja! Adios

Se sentan á alguna distancia dos

y crits d'alegria, que s'van acostant)

Jau.- ¡Hola! ja tenim aquí,

als nuvis.- (cridant) ¡Magí! ¡Magí!

¡Ete! que'ns venen á buscar.

Escena 18

Dits. Isidro seguit de Rafel y

Mossos ab escopetas, que van disparant;

un dels mossos porta una mula mag

níficament guarnida. Als mossos

arriban Nicols y ls parents y con

vidats de la part de l'Isidro. Poch

després, surten Magí, D. Rafel, Is

bel, y Rosa, mol mudada y ab luxo.

Per fi, mes tard apareix Medi.

Biel.- (cridant) ¡Guarde al nuvis!...

(Isidro)

Isidro.- (adelantantse) ¡Hola, companys!

pta. d.

Magí.- Allá la nuvia l'espera.

Isidro.- I aquí espera la tornera.

P.d. (Surt Rosa, acompanyada de

Isabel)

Tots.- ¡Viva!

Magí.—¡Que visquin molts anys!

Tots.—¡Viva! viva la jubilla!...

Isidro.—(als mossos)

¡Au, noys!... Descarga cerrada!

¡Apunten fuego!...(los mossos tiran
al temps que Isidro fent un gir
vol, diu:) ¡Brouuum!... cruda!

Jan.—(á Magí)

¿Que no 'm vens la teva filla?

Ros.—(baix á Isabel)

¿Me 'n dona vergonya.

Isab.—(á Ros) ¡Cruel!

Ros.—(á Isab) ¿Veu? tothom me mira á mi

Isab.—¿Que no ets feliç?

Ros.—(ab efusió) ¡Oh! això sí!

May n'habia tingut tant!

Isab.—Doncas rumbeja ta ventura,
que essent feliç, te s'rumbeja.
(Me sembla que tinch embeja
de tanta y tan gran ventura)

Isidro.—¡A arreglar la professó!
(á Rosa)

(Tú, fuyás á la torrera!..
(No va arreglant de la manera que diu)
los convidats al darrera...
y tú Biel, de gatlador.
(Ho colloca ab los moltons devan de la mula)
Tuant volguem.

Magi.— ¡Alta! tu manas!
(Donchs en marxa!.. y gran descarga, y broma y gatsara llarga, y repicar las campanas.
(Nota fuja á la mula, tots van á posarse en marxa, quant Biel diu:)

Biel.— ¡Alto!... (tothom para)

Hidro.— (impacient) ¡Que!....

Magi.— ¿Que no estás apunt?

Biel.— Sí! os tinch de dir un convidat que no hi habiam contat.
(Vá á un costat, y presenta á Medi. Assombro general.

Isabel demostra sorpresa dolorosa;
Isidro, de pronpte, alegria, despres
sorpresa; Magí diguent, Jaume
mira y mira a Magí; Rosa, sor-
presa; tots los altres curiositat,

pergue no saben qui es Medi.

Medi.- (sortint com qui espera produir
alegria) Aixó es arribá á bon punt.

Isab.- (al veurel)
¡Deu meu!

Medi.- (se queda també confus al veure
á Isab.) ¡Ah!

Isidro.- ¡Quin mipensat!

Jau.- (mirant á Magí)
Temo....

Magí.- Baixa, baixa, Rosa.
(fá baixar á Rosa de la mula, y
se l'emporta ab ell, dihent á Isidro)
Noy aixó ja es altre cosa.
No hi ha res de lo parlat!

Ros.- (ab un crit de dolor)
¡Pare!!....

Isidro.—(també ab dolor) ¡Abagi!!...

Jau.—(á Abagi) ¡Que vols fer!

(Abagi indica que no hi ha res).

Isidro.—¡Me la roban!!...

Cos.— ¡Oncle! (tirantse als braços de Jaume)

Jau.— ¡Oh!

D. Rafel.—(á Anton que está al seu costat)

¡francament!

Anton (á D. Rafel). Lo que's diu jo!

Isidro, (á Jaume, desesperat)

¡Que faig ara!....

Jau. ¡Fill!.... no hem de

cridar y confessos tenim un

pacte signat. Abagi, tots y

cada hu d'ells constant y llarga

en los terratges de Jaume y

Salvador, y Jaume tercer. Un

dia desesperat, los deixa

sorpresos.)

Fi del 1er acte

M. Sadorius externus.

Acte 2m

Jadrins externs.

—

Acte 2on

—

Acte segon.

La mateixa decoració.

Escena 1ª

Isabel a la dreta, sentada prop de la
jarra, prenedatiua y trista. Pedro
á l'esquerra, també trist y pensa-
tiu, sentat al peu d'un arbre.
Biel, Mossos 1ers y Mossos, surten
pel fondo dreta, ab escopetas y por-
tant un llop mort.

Biel.- ¡Ue, minyons!. Sembla que al fi'lltim,
hi ha caigut lo malalt.

Mos. 1er.- Jo que puch dir que l'hem tirò
l'ha encertat de mitx á mitx.

Biel.- ¡Oh, cá! qui l'ha mort soch jò.

Mos 1er.- Ol
Compre vols ser tu l'que digui....

Biel.- Como tinch millor punteria.

Mos 1ers.- (rient ab los demés)
¡Ah si!....

Diel.— ¿No veus qu'he servit?

Mos l'or.— ¿Quant?

Diel.— Home l'acuzarà si

que vaig anà ab en Baldrich.

(Mirantse lo llop)

¡Pillo! que n'ha fet de mal!

Mos l'or.— ¡Si n'ha fet!... ja t'dich que sí!

Diel.— Pregunta-ho á la mala

D'en Blanco, que ab una nit

se'ls va cruspir un molló cru,

los va fer bornir un cuvill,

y va deixà estes lo gos,

qu'á la cuenta l'ha embestit,

deixant á la pobre gossa,

viuda y criant, ab sis fills.

Mos l'or.— Ja s'habia passat amo,

de tot lo voltant.

Diel ¡Ah sí!

y qu'en sentint ell l'olor,

ni ab los mandrots ni ab mastins,

ni ab rés del mon l'espantabas...

(veyent á Isidro)

Ay!

Mos Sn — ¡ Lore !

Biel — Mira, qui hi ha aquí
no crideu... ¡ Au, á Rosarti
lo portar ab un cuidll.
(los mosos ho fan.)
¿ Deus ? ara jo estich mes tou
ab aquet llop, qu'ab deu mil....
Y aixó, que no estich de fills.

Mos Sn — ¡ Hola !

Biel. — Es clar que no hi estich,
despues de tota la broma,
qu'ahi daremi tenir aqui....
Pero, ey.... no'm comprometeu!
jo á vosaltres nos ho dich.
(indicant á Isidro)
Abrandel, ¡ pobre xicot !
desd'ahi que l'tinch aixis.

Mos Sn — (senyalant á Isabel).
La senyora — ¿ jo voldria,
saber perque ?....

Biel. — Es molt senzill....
pero, miri'oiu!

Mos 1er — ¡Home parla!

Biel.— (baix) Per la Moreta.

Mos 1er — ¿Vols dir?

Biel.— ¿Que 't creus que son pocs amigos?

Si quant se 'n vá algun cites,
fins d'escriturem cartas.

Mos 1er (convencut) Vaja.

Biel.— Tab sello y tot: jo 'ls he oit

Mos 1er (veyen que 'ls dolrés han disgut
las potes del llop)

¿Ja está aixó?

Biel.— Dons á penjarlo...
vosaltres dos.... Ac, venim.

(Lo posan atravesat pels pus
tes en un baló y se 'l posan
dos á las spatlla).

qu'entre l'una casa y l'altre
de las que per vuy tegueixin,
á lo menos d'agut al vespre
fem cuatre duros ó cinch.
A comensar per la Riera
y despres, anem venint.

(S'en van pel fondo)

Escena 2.ª

Sr. Isabel. Isidro, cada hu en son cánto y provegirat en son pensament.

Isab. Aquell qu'ha esperat ventures
derrera del suprimment,
y esperant, ha anat vencent
de ton car las amarguras....
¡bé pot de ton trist afany
tornar á las recordansas!....
¡Mata un sigle d'esperansas,
un moment de desengany!

Isidro. ¡Pobre de mi que 'm pensaba,
buscant en la terra amor,
qu'era l'amor bella flor
que la vida perfumaba....
¡Ara que bé ho he mirat,
en mitx de mon dolor per
veig que no es flo...es cabeçar
que mon cor ha desgarrat!...

Isab. — Mon orgull, ma dignitat,
mos sentiments y ma gloria

Si

que ja vols trobo en la historia
de mon dudanyá passat,
esperi per un moment
recobrar ab nous honor,
y l'terme del meu dolor
vaig entrevenrer sonrient!
¡Aixis l'ausella cansada
busca un niu entre la neu,
y quant ja trobarlo creu,
¡cobra la' seu cau glassada!

Fedro.— ¡Si no'm pucte morrer d'aquí!...
¡Si, fícto en aquella porta,
fins ma esperanda, ja morta,
nevinrá, veentla tortir!

¡Si com mes creix en los cors
lo dolo es menys estrenat!...
¡Si 't consol del desditxat
dont lo llanto y los recors!...
Perso aquí ám porta ma estrella,
tornt hi veig ta finestreta,
las flors ta cadarneta,
y tot quant me parla d'ella!

Isab.— Ab un moment oblidá
l'efecte que ma presencia,
al tornar d'ell de la ausencia
de pronte li va causar.

Isidro.— ¡Així robármela á mi!...

Isab.— Y una paraula despres.

Isidro.— ¡Qui 'ns ha vist, y qui 'ns vegés!

Isab.— ¡Qui m'ho tenia de dir!...
¡Així s'paga 'l sacrificí
d'una vida.... y fins d'un cor!

Isidro.— ¡Así's als peus del amor,
posa l'mon un precipici!

Isab.— ¡Mentida tot!

Isidro.— ¡Tot vilesa!

Isab.— ¡Prou bé s'proba!

Isidro— ¡Massa s'veu!
¡Que valeu ja, no tent tercu!

Isab.— ¡Que soch ja, no tent marqueset.

Isidro.— ¿Y així's ma dolça perdre?..!

Isab.— ¿Y així's deu viure afligida?!...

Isidro.— ¡Vuires tenst ella!... ¡Mentida!...

Isab.— ¡Plorar per ell!... ¡no-teu pare!...

Orgullosa aquí no serás.

Isidro.- ¡Ella con ta recobrará!

Isab.- Impasible á tot serás.

Isidro.- ¡El Con amor mi ajudará!

(Los dos tornan á quedar sentats y pensatius).

Escena 3ª

Dits. Jaume, pel fondo.

Jau.- En mal hora es arribat aquest moment, de la ausencia, tant mal ha fet la presencia, que mals vents l'hauran portat. Cothurn que deixa tinguè, avui la derdita plaça, fins mon cor... ja veu, amagada la gloria que aquí hi hagué. (veu als dos quí estan pensatius, y s'dirigeix á Isab.)

Donya Isabel....

Isab.- (aixecantse)

Jaume, vos?

Jau.— (signant la casa)
— Allí, la pobreta, plora.....
Jab.— Vaig ab ella.
Jau.— Si senyora.
(encaminantse á Isidro)
¡Consolemlos entre'ls dos!

Escena 4ª

Jaume. Isidro.

Jau.—(Dirigintse á Isidro y tocantli per la espatlla)
Isidro....
Isidro.— Jaume...
Jau.— ¿Que fas?
Isidro.— Res.... no ho veyeu?.... Aquí espero
Jau.— ¡Gosant ab tot desespero!
¡Pero ho pagarás, fill! ¿Que no trauras?
Isidro.—(enardintse)
¡Que'n trauré!... Que la tindré!
¡Si Jaume, sí! terá morre!
Jau.— ¡Destrossada ilusió teva!
¡com pedras....
Isidro— La robaré.

Jau.— Estás boig.

Isidro.— De dos d'ahí
no he reposat un moment,
y perquè he anat corrent
tota la porta cap camí.
He anat, Jaume, á tots los llocs,
hont jo veurerla solía....
á la font de la Masia,
al turó dels Quatre Rocks...
y com ni entendrem jugués,
á l'aigua de la cascada
la deya; y ella l'hem robada...
ja no vindrè ab ella mes!..
Fugia, y tornaba aquí,
y 'm semblaba contemplar
aquell pas que 'm va matar..
Jo fòt de sorpresa, aquí.....
Lo berceu de cada, callant.....
vos, plé de dolor, com ara....
¡y ella, seguint al seu pare
que se la enduya, plorant!..

Jau.— Pos que fòt tenir consol,

... ...

á mos bens mé'ls de dicat,
per guanyarme l'pá ab ma trasa,
en mitx de tota esta guerra
¡tindré de cavar la terra,
o tindré de vendar glassa!
Aixi, despues de mesar
las reixas, ab diligencia,
haure preparat la herencia,
qu'un altre ara s've á menjar.
Aixis, probre padré etern,
perque l'pare aixi ho volgue,
tot cuan volia perdre,
condemnat á un pate etern!
Aixis viure toute cor....
aixis viure desterrat,
y tot y desheredat,
mentres la terra ab mon plor,
mentres que mon germá agüe
tranquil viura y feute joias...
¡com si la sang de das venas,
no fos la que un vell da á mil!
¡com si ha tots dos lo pit teu

no 'nt 'gues dat la nostra vicaria,
y 'l Pare... li fos mes fare
perque ha nascut devant meu!
¡Com si jo 'm'he cuydat
de mos pares la vellesa,
no mieresgues la riquesa
que mereix ell, ent ingrat.
¡Ay Pare!... tú que tal dret
li has dat... si ara 'm vendregui...
¡com li deus arrepentir
de la injusticia qu'has fet!...
Jau.— ¿Y perque 't sostinguí, agrahit,
a ton germá no has partat?
Isidro.— Viures jo ab ell, humiliat,
no pot ser, y res li he dit.
—Obedí, vaig dirli, tan prompte
com entrá á casa, els l'heretu,
jo ja sé que tot es teu,
y de tot te daré compte.
—Fins demá, deixam en pau,
me respongué, y prou depressa
me vá demanar dinera,

y li vaig donar la clau.

Tornaré, després, aquí,
com a l'última esperança.

Jau.— Y si l'que vols no s'alcança?

Isidro. Donarà'm foto pjes caure.

Jau.— ¿Y ahont anirás?

Isidro.— (*mirant*) ¡Alba estrella
lo meu pas dirijirá!

(*Se sentan pel fondo esquerra, riuse y ridiculas.*)

Jau.— ¡Quin burgit!

Isidro.— (*mirant*) Es mon germá.
(*Tornaré á veurela á n'ella*)
(*Se'n vá pel fondo*)

Jau.— (*mirantlo com se'n vá*)
¡Costum cruel que s'empenya
Catalunya, en conservar!...
Bá, anemsen á travallar
que'l sino, l'hereu no renya.

Cigarrera y 3 juros, fosforos

Escena 7ª

Isidro, seguit de Antoni, Pepe

y fragatsos, fent molta broma.

Anto.— ¡ Vaya, vaya ! Lo qu'es dir,
que diferent has tornat.

Pere.— ¡ Si jo qu'al veiuret, de jroinjue
no t'vaig conexe !

Está clar.

Obedi.—
Com que jel mon he jerdut
aquest aire de babaus,
ni jorto la barretina,
ni l'clatell jorto esquilat,
ni vaig com tu, ab aquets braços
aixis, tot jenjim, jenjam...

Tots—(rient) ¡ Ha, ja!...

Anton.— ¡ Lo qués dir...

Obedi.— ¡ Com diantre
vos ha bian de prendar
que tornés jet un senyor.

Pere.— ¿ Y vas tot ensumidonat ?

Obedi.— (ensenyant las botas)
D'botinas ab puntera,
¿ he ?... jper tot dia !...

Anto.— ¡ Ja, ja !

Medi.- I clenya al derrera
Pere.- (mirantlo) ¡Ai vaquer!
¡Oy... porta l'clatell pelaviat.
Ant.- Digas que deus portá un ocell.
Medi.- ¿Que'm pá á mi l'gasto... ira (cuy!
al los patacons del pare...
I ara 'm compraré un caball.
¡Be! ¿que tal?
Pere- É'has portat bé.
Medi- Dondas tot sovint ni hauras;
anuy tols ha estat pá y heures
pero os vull dona un dinar...
¿Qui fuma?...
(s'treu la petaca plena de puros,
tots rúbis prenen)
Ant.- (prenentne dos) ¿Ll pendré aquest ab (be
Pere.- I deu fer mes de sis anys...
Medi.- Per Nadal vuit.. Qui te un (cuisto?
(ni hi donan un y entren)
Ant.- Si 't creyan mort.
Medi.- ¡Pes, que tal!

Pere.- ¡ Quin disgust vàs dá á Tonsfare!

Ant.- ¡ Si ... lo que's dir ....

Medi.- Deu mirat ...

despues já 'm vá saber greu,

pero 'm va atravessar

l'idea d'ana á l'Habana ....

Pere.- Pero no has escrit res may.

Medi- Es que 'l pare, noys .... 'l pare

se va portá ab mi molt mal.

Quant vaig arriva á l'Habana,

li vaig escriure ben clá:

"Necessito cinquanta ondas,

per un negoti molt gran;

que m'li fará millonari ...

— Unas compras de cacau;

d'una casa arruinada. —

¿ Saben que 'm vá contestar ?

é

que aquí, tot lo que volgues,

pero á l'Habana, res may.

Ant.- Be, lo que's dir, per que 'l pobre

te volia al seu costat.

Medi.- ¡ Ah si ! ... vaig dir, aixó 'm tranquilisa?

5

Donchs endavant, y mandar...
cro t'esperich mes... y vaig fortu,
y ja veyeu si he callat.

Pere.- Y pergue no t'entornabas?...

Medi.- Pergue aquett lloch tornant,
dessagnida... (Que vols anyadir
ara ls ha anaba á esplicar).
Lo cert es que jo ín pensaba
trobarme desheredat....
quant á Barcelona, ín trobo
á la Rambla, l noy d'en Lavi.
-Carat!...-Albero!-Y en pregui!
-Vaig arribá ab l'Alicant...
Varn passa jarnos un rato,
varem entrá á ca en Cuyás,
y allí l'xicot va esplicarme
tot quant passa de pé á pá.
Que l'pare, desde ma ausencia
res habia disposat....
que l testament que valia
era l que vá fé ab casaro,
que habia quedat heredu,

per faltar jo, l meu germà,
i ell fi, que jo, presentarme,
tu podia reclamar.
Vaig venir.... y tot lo demés
que vá passar, ja se sab.

Aut.- Y lo que'l es dir en portas gaires
de pernoctar?

Medi.- Sí un clau.
Ja he guanyat pesseta llarga,
prou... vens aquesta nit?

Tu no hi vens res....

Aut.- Lo que'l es dir....

Medi.- Douchs aquí al mitj hi ha un forat
y en tenint quarto... xi, xut...
se'n van perqué com un raig.

Pere.- Ja, ja!... Y que tal per l'Habana?

Medi.- Pxara, tot hom passant

Pere.- Y tots los d'allí son negres?

Medi.- Mentida, també hi ha blancs.
Mira, aquest tombrero n'es,
ves ti vols color nuez clá.
Lo que té guiara ab la guerra

tothom ella atribulat.

Pere.— Diu que si que hi ha bullanga

Medi.— Estan revolucionats.

Ant.— ¿ Tampoch volen á la Reyna ?

Medi.— ¡ Oh, cá ! lo d'allá es mes grau.

Pres, que volen treure Els negres,

y d'aquí endavant, tots Blancs

Ja no'n tindrem pel torna'ns la sal.

¿ Que tornem á regressar ?

Tots.— Sí, sí !

Medi.— Doncas apa.

Pere.— Com vulguis.

Ant.— Lo que'n dir jo.....

Medi.— Doncas avant.

Jo pago....

Pere.— ¡ Viva en Medi !

Medi.— ¡ Viva en Pruu !...

Tots. (rient) ¡ Ja, ja, ja, ja !..

Pta dha

Escena 6ª

Dits. Mosen D. Rafel per la dreta

Magi.— (als demés que s'en van rient)

¡ Alsa, joventut ! guina broma !

Medi.— (Tornant endarrera)

¡Au! també estem convidat.
Si l'senyor gué es amich vostre.
Dondas també hi entrará!

R. Rafel.- Francament....
Medi.- Just, ab franquesa.
Magi.- Voy tindrá que perdonar....
Medi.- ¡Alsa, alsa!... Venin, venin!...
Magi.- Fill estem molt ocupats.
Medi.- Vos mateix....
Magi.- Si vos ve la proba,
l'altar pergué d'altri casá!
Medi.- Trobo moltas cosas novas.
Magi.- A fé que poch hem mudat.
Dessa que tu vás amarteu!
hem estrenat un altar,
un rector y una campana
que jo la vaig fer baixar
l'any que tu vareu nomena al
pergue 'ns feya maldecaps,
y de nit, tocant á vesprás,
desvetllaba les bestias.
Se 'ns ha mort l'Papa.... l'anunci,

y tenia anunciat hem quedat
per que anigué en tot lo poble
la trompeta tab tocar.
Hem fet tercera á n'en Guinne,
las doncellas d'hau cadat,
aquells que's ha arribat l'hora
d'hau morir, tots del pitxor malor
hem cambiat de secretari
hem posat quatre fanals,
hem destronat á la reyna
que 'ns tenia fins á dalt,
me vau fé á mi de la Junta,
varem nombras dijutats,
y ara estem recullint firmas
per demana molt formals
en una esposició,
que 'l rey que s'ha de nombrar,
sigui persona d'arraigo,
bon Jan y de certa edat,
que no anuncien qui es
pero que ja s'entendrá.
Tot aixó y que jo, per ara

segueixo tens novedat,
vé á ser tot lo mes notable:
que en lo poble trobarás.

Abdó.— Vos esplíquen com un cego.

Abagi.— ¡Ca! no estaba preparat.

Abdó.— ¿Y la pubilla?

Abagi.— Afectada;
pero já li passará

Abdó.— Delsaulos casar....

Abagi.— Fill meu,
ara falla lo tractat.
La meva filla es pubilla,
y un bon troceu trobará.
Sara ascolta dos paraulas
avans d'anar á refrescar.

Pere.— ¡Ens escoltarés!...

Tots.— ¡Fora, fora!...

Abdó.— Be, vaja, enllestim aviat.

Abagi.(portant á Abdó á part)
Doncles já veuràs... D. Rafel...

(D. Rafel s'hi acosta)
¿Que pensas per tú vejaire?

Tu vols menar tú l'Uiseuva?

Medi.— Jo no estiche per mal de capd.

Magi.— (presentantli à D. Rafel)

Doncles aquí tens lo senyor...

D. Rafel.— Francament....

Magi.— Es advocat.

Medi.— ¿Senyor francament se diu?

D. Rafel. (volgueut dir que no l'ha entés)

Francament....

Magi.— Es que es molt fraudo

Ell si vols, podrá portant'hu.

Medi.— Bueno, doncas... si decás....

(Ja una cara de sabata.)

D Rafel.— Louant d'oferiyi....

Medi.— Endavant

Magi.— Es un home que t'promet,

que no hi podrás renunciar may.

Medi.— Entenats; Vamos encara

hi sou á temps.

Magi.— ¡Cá! cá!

D. Rafel ¡cá!

Medi.— Donchs á la vista..... ¡Preparen,
y á la brecha liberals!
(á tots los altres qu'estaban parlant
y corren á agruparse á son costat.)
Vaja, senyor francament,
celebro y mandar ja hu sab.
(se'n va pel fondo seguit de tots
los demés, fent bromia y riure)
Escena 7a
Magí. D. Rafel.
Magí.— (agitat)
Si Vol dir qu'ara aquell fulano
será á cada
L'he avisat.....
D. Rafel.—
Magí.— Donchs corrau que no'ns escapi
porque..... l'tenim d'agafar!
Ab aixó d'aquest esguerro
nos faltará capital,
porque contaba ab lo gendre,
y ara ya no hi puch contar.
Ab aixó, hem de perdrer mes,
ó l'negosti es esgarrat.

Vostè decíaix fé á n'a xuis,
que li agafo tant trenyat,
un quarit milliers mes de du
(-ros)
per seguir lo nostre plan...

D. Rafel.- Oh, en tenim tot!...
francament.....

Magi.- ¡Home, això es clar!
Totas las que vulgui, com
las hi trecta avans d'un any!
Lo fet es no perdrer temps.

D. Rafel.- Això.

Magi.- Perque 'm van parlar,
uns coneguts per fi'arme
en una societat
que vol dur l'aigua del ferro
á totas las capitals,
y en això guanit Sentra tot,
es preciis paga endavant.
Cés, á veurer si pesqueu
tot lo que 'ns pugui faltar...
y enbestem..... já he anat
tots los papels per si acas,

Ene vé?

B. Rafel.— Anave.

Magí.— Jo l'vull per riele
y mal, quant m'ho jots alcaps.
(se'n van pel fondo).

Pta dha

Escena 8ª

Isabel. Rosa.

Ros.— ¿ Aboni anem?

Isab.— ¿ o vols venir?

Ros.— ¿ Allí estaba jo tant be!

Isab— Aire y llum ara t'cauvé....

¡ Vina, filla, vina ab mi!

Rosa.— Li de la meva tristesa
la toletat es coutol....
¿ perque treurem d'ella vol,
per un burgit qu'ara'm posa?

Isab.— Perque fals jo considero
aquest coutol qu'has buscat,
que l'goig de la toletat
sempre acaba en desgreu.
Aquest coutol en ton dolor
podrás trobar, buscantlo ara

pel camp, qu'ironalment anv
l'alegria y la tristor. (para

Aquí tot queant te sonreya,
tanta amistad te demostra,
que pena y dols ara t'mostra,
si avans goig y dita t'deya.

Aquí la materia flor,
que tos anys perfumaba,
veuràs com la vida acaba
avuy, seguint ton dolor.

Aquí lo blau d'aquell cel
veuràs tos afanys seguir...
si tant plé d'estels allí,
avuy trist, sense un estel.

Ce consolará la font
que allí ab ton remor't glatia,
que si ahir t'deya alegria,
avuy queixas tos cants son.

Si buscas, com tot trova
que'l cor recort trist acarica
lo nom que l'teu cor codicia,

per tot trobarás ell nom.
Perço t'dich, que tos pasos,
jà que ningú ha d'estranyarlo,
deus tens reserva mostrarlo,
y no ab ell sola, plorar....
perque si l'que bé s'dilata,
pot ser dolor amainat,
aquell que viu concentrat,
Rosella, es dolor, que mata!
Ros.—¡Oh, quán jo tentiri aixís!
¡Qué m'fa qué'm mon dolor per,
me consolí l mon enter....
si ab ell sol, puch ser felis!...
¡Que m'fa si jà no hi ha flor,
ni cel blau, ni corrent clara,
que 'm torni lo que perdo ara,
mon primer y dols amor!...
¡Quin consol pot lo camps dell,
ab totas las hermosuras
donar á mas desventuras....
si no m'ho dona l donará an ell?
Perço—vull sola plorar,

Jens que l'mou vegi mon fills
y perço en ma cambra jo
amanyagar mon pesar....
perque si l'que be s'dilata,
es dolor que s'pot curar....
jo aquell altre vull buscar,
que perque no s'cura, mata!...

Jab.- Mal de la estrella al rigor
pots demana, aixó, innudant
perque mata la esperanza,
qui dona vida á tot dolor.
¡Ditxós qui, encar que plateja
com tu, ab lo cor de goig plet,
encara conserva l'dret
de que l'mon lo compadeixi!...
¡Ay d'aquell que en lo mon,
sent que, tas penas plorant,
sas llágrimas pesan tant,
que li fan abaixa l'front!...
Penas hi ha, que pótzes
tornan á dur la dalsura...
Penas, qu'ab la desventura

vergonya caudam tambè!...
Fugint tot cuant, fan block
al costat qu'en lo fit brota...
Los altres, com gota á gota,
lo van fillrant fracti á fracte!...
y en lo punt qu'ab l'amargura
aquellas del fit se n'han...
aquestas per consol gran
te nuotran la sepultura!...
Perço, ni dels que s'olvidan
es lo dolor qu'era reals,
fuig dels altres qu'inclements
ja sabs qu'á la nuot convidan...
¡Conta al nuvol dous tot dolor...
y no vulgues may probar
lo turment de devorar
llágrimas de fel.....(¡Deu jo!...)
Ror—¡Si estimo tant l'amor seu!
¡Si es tant lo que jo esperaba!
¡Si la dixa que l'un cegaba
tant lepitat cumbra l'fat meu
que al vorer, pergue las glorias,

encara varen munlloar
las llagrimas del pesar
la sonrisa de nuch y lloria.
¿ No l'ha vist ?

Isab.— Si; aprés ará
vé á buscar lo consell meu.

Ros.— ¡ Dispossa vosté que l'veu!

Isab.— ¿ De veured tu ja has deixat?

Ros.— Perque l'Isabe ho vol aixi,
y á mi tols me toca creurer...
¡ ara, que l'voldria veurer,
com joyosa l'veya ahi!
¡ ara que l'hi ja he perdut,
de veurel á totas horas!...
¡ Ah- !

(Es agudit crit veyent á Isidro que surt del fondo, ella plena d'espant, com per trobar una felicitat que la fá tremolar, s'agafa ab Isabel.)

Escena 9ª

Dits. Isidro (que surt ab

ab pas lent y trist: al veure á Ros-
se reanima, demostra gran-
felicitat, y precipitanse cap
á ella diu:)

Isidro.— ¿Lo cor m'ha dit qu'aquí foras,
y l'cor cap aquí ma dut!...
(Rosta queda com amoinadada: Isabel
l'abraça com protegintla. Pausa, despues
de la cual diu Isidro á Isabel:)
¡Deixinthi parlar!

Isab.— Potser
jugá ab fort ara 'm demanas...
Si ja sabs qu'han de ser vanes
tas paraulas.... ¿que vols fer?

Isidro.— Si un mot d'amor tot sol,
qu'escoltí jo de sos llavis,
ha de calmar mos agravis
perque 'm privo aquest consol?

Isab.— (Ce ratxó, que en negre dia,
guiant tot es tombra y tristor,
se beneheix lo resplandor,
de un sol raig que sol envia.)

Perque aixés tan mal temperi
te dono lo que pretens.
Me 'n vaig donchs... Aquí la
¡Plora!... ó la desesperis.
(Cau

(Le 'n vá per esquerra)

Escena 10.

Roseta - Isidro

(Moment de pausa, durant lo cual
los dos quedan pensatius, se miran ab dolor &c)

Isidro.- ¡Roseta!

Ros.- ¡Isidro!

Isidro.- ¡Ja 'ns veus!

Ros.- Si!... per sempre nos separa!

Isidro.- ¡Ni 'ls meus afanys reparan,
ni volen reparà 'ls teus!

Ros- ¡Oh, si!....

Isidro.- ¡Pobres amors meus!

Ros- ¡Pobre esperansa perduda!

Isidro.- Cant la sort nueva avuy nuda,
qu'ab ventura que 'm tolraba,
ventura avuy ja buscaba,
en mitx de una pena aguda!

Ros.— ¡ Ó jo, qu'ahí l'alegria
prodigaba tanta tassa.....
¡ com entre l'trajell que'm passa,
un moment no trobaria.....

Fidro— (en un trasport)
¿ M'estimas sempre, mi ayma?

Ros— ¡ Com no ha estimat may muiger!

Fidro.— ¿ Segú es ton amor?

Ros— ¡ Segu!

(cayent derepent de son transport)
¡ Pero que val ja estimar!

Fidro.— ¡ Si no t'podré ja alcansar!

Ros.— Si m'han separat de tu!.....

(veyent á Fidro que's tapa la cara ab
las mans)
¡ Plorar!...

Fidro.— ¡ Si t'estimo tant!...
¿ No veus la dort mudament,
rompent nostre casament,
quant l'estabam ja acabant?
¿ No veus joyosa arribant,
la primavera esperada,
y quant pel camp y enramada

tot just ajunta la flor,
vindrà gaita en son verdor,
del Juvern forta glassada.."

¡Oh no!... jo ab la foca intern
de la primavera y l'amor,
la vida daré á la flor,
que li va robar l'hivern!
¡Jo en ma pena tot y vern,
fins obraré frotze ab locura..
de tanta y tanta amargura
en mitx de la negra nit,
faré que surti clar el sol,
lo sol de nostra ventura!...
(ab resolució)

¡Cuí diet te pera matar
dos animas cullarbadas!...

Ros—(per la resolució ab que ha parlat Isidro)
¡Que vols fer!....

Isidro.— Las cullarbadas
de nostra sort desafian....
¡Roseta.... ns podrem salvar.

Ros.— ¿Tens una esperansa?
Isidro.— ¡Sí!

Ros.- Benhaja si 'ns salva al fi!
Fidro- I per sempre á mi t'entrega!
Ros.- (ambelant)
¿Y tu hi tens fé....
Fidro.- ¡Hi tinch fé cega!
Ros- Digat, doncas....
Fidro.- Jugi ab mi.
(Pausa. Roseta cau de la exaltació. Fidro espera resolt la resposta.)
Ros.- ¡Perque 'm dones esperanses si la que tens es mentida!...
Fidro.- ¡Ets!.... es certa!... l'amor mon crida ¡Jugem!... la sort d'aquí 'ns llama!
Ros.- (ab resolució)
¡Oh, no!!...
Fidro.- ¡Y d'amor la prisaneta vol sentir, qui ahó no l'sent!...
¡Ets m'estimas!....
Ros- (ferida de dolor) ¡Ets!... y de nou tu aquest cor glatsat animas!...
Fidro- ¡Endiabonat!.... m'estimas, pero no m'estimas prou!!...

Ros.— ¡Estimo... y perque t'estimo
tant quant te jot estimar,
la esperanza que'm vols dar,
ara á retirar m'anuncio!
Jo vull l'amor legítimo...
que en tenit ta ardorosa fantasia,
me digas:— ¡Encegada,
me vas probá't ten amor
pero amor veure puôr,
es fruit pervertit, que no agrada.

Isidro.— ¡Adeu, donchs!...
Ros.— ¡Isidro!
Isidro.— ¡Adeu!
Me'n vaig llunny d'aqui á olvidarte,
y al fat que de tu m'aparte
cadeixo ja't valor nuscu!

Ros.— ¡Ne'n vas!....
Isidro.— ¡Si!... llunny d'aprop teu!
Ros.— (Desmaiada! forsa, and no morid)
Isidro.— Si algun jorn miras l'historia
d'aquest cor... no't compadeixis!
(Vá per anarsen. Ros— (Detura)

Ros.— Esperat!.... que vens de que'n dexes,
te vull dona un memoria!
(Despentja una gabieta, ab un ancell
dintre, que estava penjada, baixant baixa
fergue Ros fa arribi seus esforsos, á la
finestra baixa de la dreta.)
Mira.... Una tarde d'estiu,
á l'hora que'l sol declina,
de dalt de tot d'una altura,
tú un vares abaixo un niu.
Jo en vaig agafar joliu,
no se fergue.... ab tendre cor,
l'vinatge del nostre amor
me vist desde 'l dia aquell....
Jo sempre he guardat l'ancell
Guardal tú, com un record.
(Li dona la gabia)
Isidro.— Jo l'vull!... Si de pler las horas,
recorda aquell present,
gracias tu matas lo meu 'ller,
si fergue records m'atesoreix....
Pobre ancellet, qu'agui fet vora

la pèrdua llibertat,
hi aquí fres tempre han guar-
dat
lo recort del nostre amor....
(Sorig fa ha volat lo recort...
¡volat! com ell ha volat!
(S'obrint la gabia, deixa anar
l'aucell.)

Ros.— ¡Oy!... Aixís llansas tots per
lo que t'podia restar!...
(Li pren la gabia)

Fridro.— (Distret, llegint lo vol del aucell,
que l'director cuidará de que des-
pareixi, y de que no fuji' esp
al públich).
¡Tant tab abont irá á parar!
¡Tant tab abont pararé jo!
(Va per anarsen y s'detè)
¡Adeu!... (¿La perdo?... ¡no!)
Tornaré á veurel de nou...

Ros.— (comprenent qu'es per sem-
pre
Vol en que fuji)
No, Fridro!...

11/

Isidro.— Per si t'conmoc
lo que vull tornarte á dir...
viendré á veure aus de parles,
P.d. Vi com dius..... pé estimas prou...
Edcena I.
Dits. Isabel. P.d. Jaumes. P.d. pel fondo)
Jau.- (detenint á Isidro que de nou vá)
L'has vista!
Isab.- (acostantse á Rosa) Plorant encara!
Isidro.- Com que dema... si Deu vol...
pensa amarmen d'aqui á poble,
fer comparmela pel matí...
veig pel temps que traig d'estar fora
despedintme de tothom...
y en lo moment ja'arribaban
nos despedirem tos dos...
Ab aixó... ja que'ara ls deixo
quedinse dixotot tots.....
qualsevol cosa..... dijeron.....
D.....adeu tiau!....
Jau.- (Pobre minyo!)
Ros.- (tornat la gabia á la finestra

(tot estaba penjada)
Ingri quedará penjada,
ja qu'ell, ingrat, no la vol!
L'aucellet que tu falta dintre
no amansará ma ilusió...
i no hi ha perro jo que tinc vida
y aquí dintre hi falta l'cor.

Isab.— Ei!... y ti deixas sempre oberta
la finestra en ta ilusió...
tal volta, l'aucellet torni,
que pot tornar... pujarà es (mort.

Isidro.— (á Jaume)
Li haben en Medi'alcontat...

Jau.— L'he vist....

Isidro.— ... Donchs, digueume alomi,
fergue ara, sense tardanses,
li vull dar comptes de tot...
y despedirmen! y anarmen...
tant bon punt despertí l'sol,
ab la farsell á l'esquena,
y apoyat en mon bastó.

Jan.— Si no m'erro, ara al cafe
Carxjdas den ser ab altres amigons,
que tot fent gatsara dlarga,
hi anabcint gecant l'hevit jo.
Pedro.— Doncas vaig . . .
(vialles Dintre)
Jan.— Creeh qu'agui vencu,
y á fé de prou bon humor.
Isab.— (Vull cumplir sempre sent digne)
Jan.— (qu'ha mirat pel fondo)
Si, qu'es ell.
Pedro.— Me quedo, doncas.
1,6, bolsa llena Escena 12.
Dits. Medi, Anton, ~~Pagitos.~~
Medi.— (tot tornint pel fondo.)
¡ Aquella sota maletida!
Ant.— ¡ Be! guina!... Lo qu'es dir jo.—
Medi.— Sue m'heu fet... ¡ ah!...—
(veyent á Isabel, al mateix temps
que els dones, qu'estan en escena,
se para de repent, y disimuladament
diu á Anton y als altres)

Jaime veuser
alguna cosa pel bosch.

Antoni.—(aturrullat)
Com.....

Medi.—Pel bosch.... tenyalam' bonic....

Ant.— Si no hi ha res....

Medi.—(cremat d'antbi una empenta, mes sempre baix)
¡Hoi hà un talp!

Jaime.—(Encara á Medi per l'esquena)
Sembla que fem nuvolada Broma

Medi.—(Ja 'm deix quedar...) Broma ...ne.

Desde aquest moment Medi deurá demostrar viva contrarietat y gran embarás por la presencia d'Isabel. Aquesta s'conserva digne y desdenyosa Medi pujg tenyre de mirarla encara que minoritariament la vista se n'hi vá.)
Se pasa 'l rato.... Que tal?
(Encaixant ab Jaume)

Isab.- (¡Oh! mi'n tabeca tou tots! 3 f 4)

Medi- (Despues de jauna no tabeca que fer)

Publiceta....

Isab.- Deu lo guart.

Medi- Lo'l Isidro...; Pobre xicot. (á Isidro)

Com es que no veus ab maltrer? (á Isidro)

Isidro- ¿Com vols qu'estigui d'humor?

(Com ha acabat de saludar á tots, ve

troba contat conexent que deu sa-

ludar á Isabel, tro fá, dondes der

fauves de duptar)

Medi- Per servirla.

Isab.- (inclina l'cap) (Ara'm saluda!)

Medi- Endemés... res... aquí tots...

(mirant á derrera li dire baix)

(¡Ah, tonto! gemin compromiso...)

Isab- (cridant)

¿No hi ha ningu...

Medi- (dantli un cop)

(¡Calla...! ¡y trau!)

Isidro- (a Medi)

Me voldria parlá una ratu.

Medi.- Bé, en ben topat.

Isidro.- Li ara fas,
com es cosa que 'm dú feresa
me faràs molt favor.

Medi.- Com vulgui. Dosaltres... Ay!
(Ay! es perque garantise á
parlar ab los que l'requeixen,
s'ha trobat de frente ab Isabel
dona volta rodona, y torna á
parlar ab Isidro.)
Com vulgui.... (i ellaboriatse ma
(fort!
li no fos lo tol d'América,
fins m'eixian los colors!)

Isab.- (¡Ja no es ell!)

Medi.- (Pergue por fora,
dona ma onda d'or.)

Jau.- Avant, que me 'n vaig á dintre.
(á Isab y Ros)
¿Luc no venen?

Medi.- (¡Gran de bó!)

Jau.- (á Ros)
Entra filla, que aqueita hora

ja l'hot fer mal barreres.
(a l'Stab.)
¿L'acompanya?

Stab.— Li.

Medi.— (¡Recapte!)

Sidro.— (Deixa á Roca, guant aguarda de per anarse)
Cormaré aquí en tot ben foreta

Roi.— (baix á Sidro)
¡ero vingués!

Medi.— Jóu á despatx.
(al girarse per dirho s'troba de cara ab Jan)
¡Ay!

Jan.— ¡ero t'espantis per só,
guénicara que sabs que's noble,
no te orgull per res del mon.
Ja li portí di alguna cosa....
(veyent que l'embaras de Medi au-
¡já,!já,!já!... Está tot conjós! (menta)

Stab.— (rídiula)
Es que segons jo-meh entenc-rer,
lo tongo ún té mitja por...

Medi.— (¡Diu mitja!)

Isab.— I teuse nuotrei,
jorgue aquí 'm fa jo ab totbom,
fuig en sent persona... tornada,
to qu'es per nuj, ja n'hi ha jeron
Medi. (compás)
Gracias....
Isab.— (sempre ironica)
Allí té una casa,
á ta disposició.
Medi.— (¡Bron la se!)
Isab.— I hasta la vista
(s'en va y al seguida Rora diu fo
(—dro á estas.)
Isidro.— Te esperare
Ror.— (¡Deu priadó.!)
Isidro.— (¡Vull probar avans d'anarmen
ti'com dius.... m'estimas pron!..)
(Entran en la casa, Rora, Isabel y Jaume)
Jau.— (tot arrabetsen)
(Mei semdla qu'aquest saludo
ha dut segonc intencio)

Escena 13.

Medi, Isidro, Antoni, Pagesos.

12/

Aviat, Pere.

Medi.- (girantse enfadat á Aviat)
¡Fora de la glorieta!
¡Vos quiro fuera!

Aut.- Lo que's dis....

Magi.- Ja t'dich jo qu'estic un bon
(á Pedro) bog!

Deixam! Despatxa á agafa ta faga,
y nos podras dir lo que vols.

Pedro.- Avisam, donchs, quant estigues.
(s'asenta á l'esquerra, al peu d'un
arbre)

cartas bona Tornara á surte en cent fonch....

1.0. ¡Oh, ni!... nos precats amorosos
vencerán tu sidecidió.

Medi.- Semblla que en Pere no torna.

Aut.- Deu ser qu'encara li con.

Medi.- En substancia, per sis cusas
qu'ha perdut...¡no es cap tresor!

Pere (sortint depresa)

Ja toch aqui, y que vinch ara,
preparat per ferros foch.

Medi.- ¿Ah, batua! ¿vols revenja?

Pere.- Per só duch las municions.

Ja'm sab, á mi agrá'm fer
Sempre que jugo de fadrí,
perdo fins al ultim pavo,
pero en tenint provisió,
las cartas se'm fan amigas.
¡Au, au! valentes... Aquí toch.

Medi.- Jo no tallo.

Pere.- ¿Pens que'ets murta?
Allí'ns has vist sense cor
y has tallat...¡Donchs jo tallo!
(treyentse una joch de cartas)
Aquí hi ha cartas...

Medi.- ¿Qué?

¿Per que haber de tornà al poble
també ara es molta causa

Pere.- Mira, taula y emparrat...
¡A la fresca!

Medi.- ¡Donchs, au muyt!
(d'acostan á la taula que
hi haurá tota l'emparrat,
y jugan segons se anirá
esplicant.)

(á Isidro, avans de dretarse a la taula)

¡Bé t'has esperá una mica!

Isidro.— Per mí, fés

Medi.— Doncas bai com!

Isidro.— ¡La hora de las amarguras ha arribat já pel meu cor! Perque no tindre já riqueza, que l'meu gèrma llensa á dolls...

Medi.(Deixant caure un bon grapat de monedas sobre la taula de modo que caygen pocas á pocs, fasian un llarch prolongat.)

Tot lo que porto es per perdre, ab aixó.... ninguna atenció.

Isidro.— ¡Era una alegria tota, mon trabalt y mon amor!

Medi.(remenant las cartas)

¡Ah octagué una alegria!...

Tenir las cartas apropo.

Isidro.— D'ara, arrant, sera una pena portar, cada jorn, major

Medi.— Vaus?... jà estich aquí á una
(Glorias)
dauta que ve que hi ha joia.

Ant.— Escapsa.... caball y tota.
(despues d'escaptar el Medi torna
tots estan las cartas per jugar
al munte).

Fidro.— Jo he escoltat relacions
de lo que sufreix lo pobre,
que tot se troba, com jo!
Molts cops li falta trabal...

Medi.— (jugant)
Ero'm faltará diversió.

Fidro.— Molts cops li falta l'sustento..

Medi.— (perdent y traynt mes diners)
Sempre sobran putacons.

Fidro.— Fins l'abrich pot faltarli,
perque li faltan molts cops...

Medi.— (apuntant)
Quatre duros.... á la tota!
(despres dels quatre duros, suspensio,
com buscant la carta mont tots posan)

Per.— (recullint cartas y diners)

Fidro.- Molts cops buscant la fortuna
ab empre creixent ardor,
y allunat per tot buscante,
veuse que sourigué en Bloch!...

Medi.- Vaig á buscar la fortuna.

Fidro.- Desheredat vol dir mort.

Pere.- Lo rey.

Medi.-(guanya) Ale ja resucito.!

Pere.- Sempre m'fa aguanta funcio...
per só Loch republicá!

Fidro.- Si m'ouren algun cop
pron tindré d'abandonarla
sacrificant ma ilusio....
per faltarme.....!

Medi.-(apuntant acalorat)
Trenta duros,
d'un plegat á n'aquet nou!

Fidro.- Quan passare ma vida!

Medi.- Dixit he vaig perdent tot...

Fidro.- Dixit tenir res que m'valga
pels tristesa veuse en torn!

Medi.— Ricard, ti ha un poleu aguantat
á casa á un guarda de nuvis.

Isidro.— Deu me dongui ál menys forsa
ahir allá.— (Daut un cop á la taula)
¡Aixó ja es massa rigor!

Isidro.— En fé á la sort m'abandono

Medi.— (Axecant-se cremat)
¡Anem al patí del ós!

(Pere y los demés recullent la d'ous
tás y cointas los diués)
Pero aquet vespre os espero.

Pere.— Lucrat vulgueu.

Tate— Lo que es dir jo....

Medi.— Donchs al café de la Rama
guardem citats en ses fosques.

Pere (amontonan ab los demés)
¿Veyeu com es cert que guanyo
guant jugo una mica fort.

(Desapareixen pel fondo)

Escena 14

(Se va fent fosch gradualment hasta el fi del acte.) Medi. Isidro.

Medi.— Jo que venia aquí al poble
per sanitat fartuguejar

me trobo una banca armada,
que m'ha deixat atordit.
Vaja, lo qu'es ara 'ls pobles
á mes de tots los seus mals,
veig que també 'ls arraplegan
tots los vicis de ciutat.
Aquest vespre vull revanxa
(á Isidro)
Digas, vinh, digas; Que tu'n tés?

Isidro. - Ja sabs tu que 'l nostre pare,
sols un cop ha disposat,
y ga'n això ho va fé 'l casorte,
qu'ab la nuare vé nuana,
que 'l primer fill que tinguesen
quedés com hereu nomenat,
de modo qu'avans de morir
tu ja eras l'amo.

Medi. - Endevant.

Isidro. - S'afagé, com s'acostuma,
que fos jo hereu, ti docás
tu no tos fotres, y ja 't conta
qu'aquest ad se plereuta.

Moni t'pare, y jo buscante
ni un sol real baig deixar,
tottuvon te cregue perdut,
vai: consultan advocats
y t'en vaig dir que de la herencia
no podia encarregar.
La herencia estaba molt malas-
pleta, empenyos, deutes, grans....
je t'ho vull dir bo que valia
no t'ho dire cap disbarat,
je t'ho dich que tot no pujaba
dis mil lliuras pel nes all.
Jo ab cuydado y bons condells
ho he anat tot desempenyant,
he guanyat los pleits pendents,
he redimit los censals,
y he deixat en fe, la casa,
que es la millor del voltant.
Los bocois podrás tallarlos,
si vols aquest matex any
no tens ni un sol pam de terra
que no t'dongui resultato,

tots los parcers sui persona,
que may se t'atrassarà....
Ací he comprat ab los estalvis,
dugas vinyas y dos jurats,
he desfet dos plomas d'angua
á las que hi ha als frontissos,
he bestiat en trobas lo doble,
los cents, tots s'han colrat,
y amagnelle calaixos que s'obre
ab la clau que t'vaig donar,
hi trobarás cinq mil duros
de la cullita de l'any.
Ara ací t'ho entrego jo ara,
segons me toca.... Y en pand.
Lo dret, no te l'vull per ara...
Medir.—Bé, pel dret heu de mirar,
lo que va deixar lo pare,
no lo q'u'ara dius que val....
Isidro.—Si.... no arriba á tres mil lliures,
Y ara.... adeu, que jo me'n vaig
de matinada, á trenta d'aubada...
Medir—Lucedat, home, treballant,

ó fentme de major dom,
aquí tenyre tindrás fé,

Ecidro.— Ecteh decidit.

Medi— Pero

ó y la faltà que 'm farás

Fidro.— eso vull vosegar los ossos,
tenir privada la carn.
N'e 'n vaig demá, d'allí tout
(tigui
T'escriuré de tant en tant...
Adeu... y vigas ditxós....

Medi.— Adeu.....

Fidro.— ¡Mes que ton germá!
(Se 'n va)

Escena 1ª.

Medi, tot sol

(despres de pensar un moment)
Si t'he entés d'una paraula
que 'm penji... Aquí m'ha par
(lat
de centos... de plets.... de empenyos...
¡Bé, això encara, ja ho veig clar...
de parcers... vinyas.... y botjos...
que... ja ho veig, es lo que val.

Ara vetoguí una cosa,
que no m'hi habia fixat;
tot això té de cuydarse,
tot això es té de portar,
y... francament serán cosas
que no hi entendré res may.
¡Venir traicter ab pagesos,
y cridarlos, y disputar,
y passar comptes, y correr,
cada punt las propietats....
tot això es una mutxa,
que no s'ha fet per mí... ba!
Jo 'm pensava que tot era,
anar y estar 'l calaix,
y veig que ara 'm cau á sobre
un sacsam de maldecaps!...
¡Ca! jo tinch altres projectes,
y no m'hi pondré ocupar.
¿Jo estarme aquí per tot vida?
(ser.)
¡A Barcelona mé 'n vaig!
Hi tinch allá una andaluza,
que en sabent que tinch gastos,

Le m'enamora d'un mirar,
que fot ser may v'ha estat
(tant.
S'aquella altre de Italia,
S que surt a ballá l'can-can?...
S'aquella pobre xicota,
que s'creu que mi'n vull casar!...
¡Ah quins vestits, y quins collars,
y com me comprá un caball...
Ó, caball nó... velocipedo
que no de'm desbocara.
¡Y quins palcos al Liceo...
pero palcos dels de baix;
que 'l ters pis es fet de plagas,
que no fan mes que cridar.
¡Y quins dinars al Falcó...
¡Y quins juraos de val!
¡Y quin ruido d'anar tempre
al teatro catalá, ...
qu'he vist qu'es lo que fracasa
(car
la mes bona societat...
Ne tinch.... mes sabre gastarlos.
¡Viva la libertad radical!

(Asaltat de repent d'una idea, de-
tingueix sa vista á la casa de l'és-
-querra.)

¡Oh!... ¡Llibertat, ti temps!...
Perque.... Vaja, s'ha acabat!...
¡Soch libre, y ara ti trá tu tias
¡Tot allò da passá abans.
del vint y nou de Setembre
y ab aixó, ja ha caducat.

(Pausa, meditaceó)

¡Com me mira.... com me mira
¡Que cambiát me deu trobar.
¡Si! que sempre será un cruse,
com era en aquella edat....
cullint herbas, cullint flors...
y sempre arreglantlé camps....
¡Lo dicho! Ara tots tenen libres,
y no ti pot haber esclaus
y viva en Roma, y en Espete,
el sufragi universal!
y en libertat de tots cansons tontes
de colonos encarnissats,
ara l'gran hermano de Riego,

~~la marca d'en Perecamps.~~
~~y sobre tot, ¡vatu dissto!~~
~~l'home de la federal!~~
(Se'n va)

Escena 16ª

Magí.- D. Rafel. Dejuny Jaume

Magí.- (cridant)
¡Ah! que m'en diu de la tratta,
ab que l'he engatusat?

D. Rafel.- Francament....

Magí.- Ja tenc conquistat,
com aquell que diu, la plassa.
Ab lo capital qu'he tengut fresé.
ben fortat, com vosté sab,
ab vuit dies tom á cap,
fem lo cop... tè! ja m'ha entes!
Jau.- (surt per la dreta, y s'queda sota
la porta escoltant)
Escoltem lo que diràn,
perque en Magí no m'ha gayre
Quant á una casa li ha un
de l'hé d'estar vigilant.

Magí.- Vostè ja ha vendut lo pacte.
ab que l'diner s'atlegura.
Derma firmem la escriptura,
me dona'ls diners al acte,
jo en cambi de lo pactat,
li hipoteco tots los bens.

D. Raf.- Francament....
Jan.- Ab francament
me l'deixará arruinat.

Magí.- Ell, en cambi, un deixa al fi,
la meitat del seu valor.
¿Es dreta lley?

D. Rafel.- Si, senyor.

Magí.- Donchs vosté ara entra aqui,
anaguem cuarto de abaix,
y examina ab detenció,
los títols y tot aixó,
que ls trobará en lo calaix;
y si ho troba tot corrent,
y que hi ha lo necessari,
dirá viatem fa l'notari

la escrijtura.

D. Rafel.- Francament...

Jau.- ¿S'ha vengut fins lo jutjat!

D. Rafel.- ¿M'espera aquí?

Magí.- No m'apanto

Jau.- (adelantantse á Magí.)

¿Ja has encarregat lo guarto

per si dcan, al hospici?

Magí.- (á D. Rafel)

¡Vagi, vagi!....

D. Rafel.- (tot amanteen y descubrint

malicia)

¿Si s'acaba,

l'usuré un fi'l cis per cent!)

Magí.- (pergue Jaume l'agafa fel bra

per parlarli.)

¡Deixame estar!....

D. Rafel.- (recolzant son postat y gerantse

francament...

(Ella pensaba que m'ereidaba.

Jau.- (á Magí)

Vina aquí.

Magí.- ¡Deixam en pau!

(recordantsen, á D. Rafel)

Ay! tinguí!

D. Rafel (tornant desde la porta)

¿Que?

Magí.- (Dantli una gran clau)

La clau es,

que jo 'l cuarto dels papers,

sembre l tinch tancat ab clau

(D. Rafel pren la clau y entra

á la dreta)

Escena 17ª

Magí.- Jaume.

Jau.- Quant, per fon descuit notori,

una casa se 'n vá al cel,

tot que hi entri un cas tan cruel,

¿sabs adont vá? al purgatori.

Magí.- ¿Que vols dir!

Jau.- ¿Sabs que vull dir?

Que 'ara aquí parlarte vull,

de ta locura d'avuy

y de ta crueltat d'hauir.

Perque una y altre pecilla,
Legond mon afecte veu,
que robin lo descans teu,
y la dilxa de tú fillas.

Magi.— Si t'pensas que ab predicots,
que ja 'm tenen fins aqui...
ara 'm tens de convertir,
germá meu, ja has fet á tots.

Jan.— Ahi ab cor, que no 'l té un jove
preocupat... ó anubricios...
vols romprer un llás amors,
que llágrimas costa encare.
Avuy águi de tristesa,
vares donar tornad llargas,
las llágrimas mes amargas,
condemnadla á la pobresa
Jo jó que veig tot lo mal,
que vas fer y que estás fent,
jó que veig que vas dutent,
tun carro, pel pedregal,
vinclo á cridarte molt fort,
contra l'afany que t'humilla

Magí, que tens una filla,
y aguenta filla te cor.

Magí.- Sí jo, no vull aguantar
res de tú ni de ningú.

Jau.- Vo't renyo....

Magí.- Sí Jaume dret tens tú,
per venirme á contrariar á
Jau.- Encara ho dret que puch tenir,
perque es dret que tothom té,
per tenir l'dret de fer bé,
no s'té de sé mereu, Magí.
Dret al que tú, en va t'amparen,
puig del anima naixent,
la herencia del sentiment,
la donat l'cor, y no'ls pares.
De ta codicia ha set
per ço ara á apagar vaig,
y per ço't dich que si ho puig,
es perque á perdo tinch dret.
Perque t'vols empenya'ls bens,
si no'n tens necesitat?
No tigues desatentat,

que 'n teus fiou; ab lo que teus,
y jà que ab lo teu, felis
Sió ser sempre la Rosela,
deixala casar.... pobreta!
concedeixli 'l teu permis.
Mira que ti veu ta filla,
la causa del seu patir,
fiou li farás malelir,
l'hora en que l'has fet jubilla.
Mira, que 'm fé menys horror,
perque es menys empedrent,
que ferirse en mitj del pit,
que que ferirse en lo cor.
Tu ets tou pare, Magí... y creu,
que acabarás tou patir.

Magí.— La jubilla d'en Martí,
s'ha de casá ab un hereu.
Ja sabs qué aguenta es la lley
Si plora li pastará
jó la portaré á ballar...

Jau.— ¡Daxós creus darli remey!

Magí.— La dureí á festas majórs,
fins á cuitat li convé,
y vestirs li comprare,
y joyas y mocadors....

Jau.— Si com galas li vols dar,
si per fer da cort mes trista,
ara t veig, aquí, á ma vista,
que la vas á arruinar.
si deuá á mi usurer
entregas ja tá riquesa
y redult á la pobresa
deuá malbé te veuré?
si ets es veritat que no ho faréS?

Magí:— Si home!

Jau.— Pensa en tá filla!

Magí.— Si t dich qu'aquí res perilla,
si mes rica la veuras.
(acostantse á finestra banda,
y parlant ab D. Rafel)
Don Rafel, ja mira aixó?
be, be! si no acaba encara....

Jau.- ¡T'ho demano en nom del pare!

Magí.- ¡Jo t'ho contaré que no!

Jau.- Mira que á la ruina vas....

Magí.- Douras vull arruinarme,
sols l'amo y vos de deixarme.

Jau.- ¡Doncas no t'arruinarás!
Jo estimo com degon pare,
á la teva filla.

Magí.- Ay bé.

Jau.- Jl'dot bi conservaré,
que tu vols robarli ara.

Ja que tu la fas plorar,
son oncle qu'aquí vigila,
vol qu'al menys plori tran-
quila
¡no vull que vagi á captar.

Magí.- ¡I com podrás tu....

Jau.- ero ho sé,
pero l'or me dictará
un medi.... D'aquí á demá,
t'ho prometo, l'trobaré!
(se'n vá pel fondo)

Escena 18

Magí. Arriat D. Rafel.

Magí:— Es pesat aquest Tícot,
sempre ab aquestas contiendas,
no puch ser ré, en mas hiverndas
que no m'arruí un esbalot.
Com ha anat fer mon, ja s'creu
qu'aquí te d'aturrullar me,
y qu'ell ha d'aconsellarme,
¡ Encara diran se hereu!

P. D. ✠

D. Rafel. (surtint de la dreta)
Pues senyor, perfectament.

Magí:— Tot está corrent ¿vritat?
ni'ho pensaba. ¿ Ja ha tancat?

D. Rafel. Tancat hermeticament.
(li dona la clau)

Magí.— Molt bé.... la clau sempre ab
(seu)
¿ Ja ha dit lo rosari?

D. Rafel.— No.

Magí.— Doncas ara t'vaig á dir jo.
si t'vol pasar, vinguí ab mí.

P. D. ✠

(Entran á la casa de la dreta)

Escena 19.ª

Abdi, prou à prou, meditant.
Avrat Isabel, per la dreta.

Abdi.- Així, qu'estigui arreglat
me'n vaig, perque això'm co-
(Surt
Així, fugir!...

Isabel (parantse). ¡Ell!

Abdi.- (¡Pataplum!
¡ara ti que m'ha atrapat!)

(Isabel s'adelanta digne y orgu-
llosa, cap á abdi, despues de una
llarga pauta, en que l'heurea
estat mirant desde la porta:
Abdi desde que la veu, queda
confós y aturrullat. Quant ve-
que ha li ha acostat, diu temerós)

Isabel.....

Isabel.- A veure! vinc-te,
ja que vol hi parla,
pér dirli que vull parlar
una deuta que jo li tinch.

Abdi.- ¡Una deuta!...

Isab.— Cal sempre s'creu,
lo que no té mes valor;
Aprenda que no surt del cor,
no es donada y sempre s'dèu.

Medi.— ¿ Que vol dir ?

Isab.— Que mentre hemos
conserva un raco de frescura,
cuydados una flor,
Regalarse ab los colors.
Mes si les flors vá perdent,
la má qu'avans amorosa
lo cuydaba, desdenyosa
lo desfulla y llansa al vent.
Jo d'un racó trich las despullas
¡ja fa temps!... y aviu veura',
com desdenyosa, ésta má
vá á llansar al vent las fullas.
Las flors son vanas promesas,
qu'un cor rebé temps passat...
y com ja las ha olvidat,
per recordar-les... vilesas!...

(Movimente de Medi al sentir la paraula "vileses.")

to cor, qu'aixis quedá tot,
y en llocs d'amor ven baixesa,
oida, qu'aquellas promesas,
já ni las creu, ni las vol!

Madr.- ¡Vaya un gust de recordar,
lo que al sortir tots reserva!

Hab.- És qu'unas cartas conservo,
qu'ara aquí hi vull tornar.
Son cartas que fá molts anys,
un amant qu'ausent devia
á la estimada escribia,
volguent calmar los afanys.
Allí de la despedida,
recordava las promesas,
y allí las deixaba impresas
ab ternura desmedida....
Per ço ara, que já las veu,
lleu dels....que perduda, van....
l'oyrnada de á dí al amant,
¡que ni las vol, ni las creu!

Madr.- ¡Ah sí, cosas olvidadas,
un cop ja ha passat l'ambelt

Estas cosas, Isabel,

no cop passadas.... passadas.

Isab.- (afectant fredor)

Es cert.... Li per mes que fem,

se va allargant nostra historia,

y lo que fou nostra gloria...

passa.... y mor....

Medi.- Li.

Isab.- Que bé parem!

(Ab ironia)

¡Per dihzosa s'té la edat

en que amant tots se pot viure!...

Y' després.... mes tart.... fá riure

tot lo que 'ns ha ilusionat!....

¡Temps de somni y tonteria!

De la necsat se viu,

y s' suspira, y s' somriu,

y s' fá el tonto, nit y dia!....

Temps qu'a comparar m'amino,

ab l'estupit frenesí.....

Medi. (Transportat un moment)

— Oh, no!.... no 'n parlis aixi,

porque jo, aquell temps.... l'estimo!
¡Ell sentirà, mi ha donat,
las mes dolsas de ma vida!
(cayent)
Per.... l mon despres mos crida,
y lo qu'es passat.... passat.

Lab.— Per ço, que del mon fas llunyas,
aquells temps fan olvidar,
las cartas li vull tornar,
que en aquell temps hon escribas.
Com res d'inocencia, d'amor ple,
hon flors d'un ram ja marcidas;
en cos las hagi llegidas,
dexilas endur pel vent....
que l'cor á cui dols consol
portaban enamoradas,
fá temps que las te olvidadas,
fruig ni las creu, ni las vol.

Abdi.— Ho me las fé de tornar,
Porte llenyas al vent,
que de veras me sorprenen
veurerlas hui encar guardar.

Sent cosa ja de cap pren,
no comprench lo seu humor.

Isab.- Tot lo que no surt del cor,
no es donat y tampic s'ben.
Vaig, donchs á portarli aquí,
tot lo que m'ha demanat,
que com no m'ho vá donar
jo mi ho vull, mi ho puch tenir.

Medi.- S'm dou cantar tan guapadas.-

Isab.- Sense cap pena.... Sarguem
las cosas!.... com diu vostè
mm cap passadas, passadas.

Medi.- ¡ Si está clar.! ¡ qu'hem de sé esclaus,
de lo qué hem dit....?

Isab.- no s'altari.
Si demano que mi esperi,
que mill que quedem en pau.

Escena 2v

Medi. Despues, successivament,
Pedro, Jaume, Isabel, Rosa
y Magí. (Es completament foch)

Medi= Lo que es jo no m'hi comprometo,

ara qu'estich descansat,
y tranquil y ab llibertad.
Las cartes no las admeto.

1,2 ##

Pedro — (surtint per la esquerra, va á
mirar per totá la escena anitiót)
¡Oh si surt, cedirá al fé!
Si torna parlaré al seu cor,
ab la veu de nuvi dolar,
que no sabrá resistir!
¡Surtirá?... Si no fot cer
que 'm deixi desesperat!
Lo cor aquí dintre bat
cuidará ab tota la fé!
(se queda esperant, á l'esquerra)

1,2 ##

Jaume. — (pel fondo, receló, caminant
de puntetas)
Endavant.... mireu un veure,
já que mi la llumia brilla
mirar si l'segueixen ó si l'volicen,
y luego ab gran silencio se
vá cap á la finestra baixa de
la dreta, d'hi fica, dihont avans)

¡Jo salvaré á la pubilla,
mes que peti á mon germá!
(Encara lora,) Las 9.
(Medi.—Impaciente)
¡Las nou!
Fidro.— Las nou y no surt!...
(Medi.—Ja m'esperava al cafe!....
Si m'é n'hi vaig serie di ré,
creeh será l'causa mes curt.
Fidro.—(Desesperantse)
¡Oh! no surt!.... (Hay ha estimat,
qui ab 6 anos torda caiçé d'motra!
(Medi.—Si, te!... me sembla qué á la porta
ó. ventana será lo mes cuestat.
Jaco—(Sortint apresuradament de la
finestra ab un plech de papers)
¡(Hi han descubert!....
(Hagi.—(Corrent derde dintre)
¡Qui ha hagut!
Fidro.—¡Oh! ja espero mes ó no!
Los.—(Sortint temerosa, despues de
mirar prop de la porta)

¡eso m'espera!

Isidro.— (que l'ha vista, deputant) Es ella!

Jau.— (que al sortir, fugint, se topa ab Isabel, que surtia de la casa ab un fardell de papers, la sorprèn, y deixa caure los que ella porta)

(papers)
P.J.

¡Oh!

Isab.— (sorpresa també y deixant caure los papers que porta) ¡Oh!

Jau.— (despres de buscar en la obscuritat malfiant, recull los papers que'ls ha deixat caure Isabel, y diu fugint.

¡Ara ja'n sabrá l'fugir!

P.J.

(Isabel recull los papers de terra)

Magí.— (sortint apresurat)

¡Un lladre!

Ros.— (á Isidro que'l fa callar)

¡Isidro!

Isidro— ¡Rosita!...

Magí.— (sorprenentlos)

Ja me l'habia pensada!
¡Eres tú!... ¡El casa guardada!
(Se'n dirá cap á dins.)
Abdi.— ¡Ja no estarás mes dentagueta
(Se'n vá cap al fondo, al temps
que Isabel á trobat los fuets
y é busca)
Isab.— ¡Ja no l'trobo!... de nóu anarét!
Abdi.— (Desde'l fondo amanitsu)
¡A la tímba ún trobaréu!
Pedro.— ¡Ah! perque no toca tocau!...
Isabel.— Es un vil.
Jan.— (Sortint per dalt ha fuet.)
Ja está arreglat.
(Pedro se'n vá desesperat cap al
fondo. Isabel cau plorant en la
cadira d'arriba de tota la pena.
Jaume entra tranquilament
á la casa de la dreta. Cau
lo telo.
Fí del segon acte

Xadrinus externus.

Acte Bex.

Jardins externes.

Acte 3er

Acte Tercer

La mateixa decoració.

Escena 1ª

Rosa sentada en actitud pensativa, prop de la casa de la dreta.

Jaume pel fondo.

Ros.— (dirigintse pressurosa á Jaume, axecá que l'veu.)

¿ero l'heu vist?

Jau.— ¡ero, filla meva!

Diu qué ha marxat á trovarlo (Jarlo)
y fer mes qué he corregut,
per poder calmar los seus,
ni l'he conseguit en Block,
ni he trobat qué progués guarirme

Ros (plorant)

¡Ja no l'veuré mes!

Jau.— ¡Pau de!

Dé esperar aquell que dé ayuna.

Ros.— ¿Dos no esperará ja, que tots
desesperen en ell car guarda...

¡Com fuetu esperar, ti miro
tempre mes dur, al meu pare...
y li veig contar tas reludat,
en llocte de contar mas llágrimas!

¡Com fuetu esperar ve ja
s'ha post, esta matinada,
lo tol de la ditja mia,
giuant l'Fidro s'alluenyaba!

¡Plorar tots fuetu, giües lo dot,
que per ser fubilla, ún guardom
Jan.— ¡Cadenas d'or, ab que t'tenen,
frotera noya, enfreronada!
Ros.— ¡Detjorta tora en que naixqui,
si tragués naixut miserable!
¡Crista fou, naixent fubilla,
si tant car lo sezallo s'paga!
Jan.— ¡Perqué no escoltan ma veu,
que t'dona esperanta encara?
Ros.— Perque si encara ún temi,
trentres fobra, la guardaba,
vegí ahir com de l'anduya

un aucell entre las alas.

¡Pobra de mí!....

Jan.— ¡Si pobre Sidro

que del nuvol á las onadas,

per mals vents portada en fons

ha llansat avuy la barca!

Si jo l'hagués pogut veure....

Ros.— Lluitant per ses tremors.

Jan.— ¿No t'desconsolis....

Ros.— ¡Com no!....

Jan.— Ton fortalesa....

Ros.— ¡Ruch llagrimas!

Dos tan sols las conjureu,

quant me veyau derramarlas.

Jan.— ¿Y donya Isabel?

Ros.— Acompara

ab paraulas tan estranyas

mon dolor.... que vos contols,

en llocha de ferme be, un dauyan.

Plora á voltas.... tot plegat

seca vos ulls.... y paraulas

com si de ton plor vingués,

me dic, ab freda mirada...
y fá burla del amor,
y no mira que ún traspatta!
Jo dich, que quant amiga,
tanta tendresa ún mostrata,
y ara mon dolor no veu,
y aixó en ti materia s'torna
es que tamlé deu tufrir,
encar que ta pena no calla,
que 'l dolor propi es aquell
que ún fá sofrir, per lo dels altres.

Jan.— Jo dich que ún fas comprender,
lo qu'avans tant m'estranyaba,
quant tant jove y tant tierna,
la veya absorta estirada...
[la tristesa ara m'explica,
la modestia ab que s'tractaba,
vestint per tot constantment
lo teuxill habit del Carme
y no ostentant la noblesa
que li deixaren tos pares.

Escena 2ª

Dits. Pere, Antoni, Pagesos.

Pere.— (Desde 'l fondo)
¡Campoch es aquí!... ¡Es qué es prou
Ros.— ¡Vé gent!
Jan.— Dissimula y calla.
Pere.— (á Jaume)
¿No haben vist pas en Medir?
¡Es qué es motta caramada!
eros té de pagá un brenar,
al hostal de la Carafa,
y per mes qué habene seguit,
no 'l troben....
Jan.— Es qué 'os fá guatea.
Si molt corre, cuá amagat...
¡com qué es tant de la gatsara...
Pere.— ¡Ah, aixó si! Desque es aquí,
que vienn per las butxacas.
Jan.— Bonetas burgueslo.
Pere.— Heu correguet,
lo poble, l'horta y las casas...

¡Oy, qu' heu vist al vostre heretj
qu' allí ab las cabas camandulan
mos ha fet perdre molta hora.
Jau.— Ja.... ¡Ja....!...

Pere.— Bé, que faga un tracte,
y aquí y jo habem tingut
testimonis á ca l Jaca.

Jau.— ¡A ca l notari!....

Pere.— Lo notari.

Jau.— ¿Per fé una escriptura?

Pere.— ¡Anjela!

Jau.— ¡De modo que ja está fet!...

Pere.— Tot ha dit que ho empenyaba.
No se qui l'ha acorrollat....

Jau.— Ell es l'amo, y mingué l'nava.

Pere.— Lo qu'es dir, ja está cantat
de ser rich!....

Pere.— ¡Quin taramba!
¡Si en quinas mans ha caigut!
¡Quina pressa!

Jau.— ¿Qui es?

Pere.— Un xana.

qu'al bos ens embolicles, ha
tirat á terra mes casas....
tenim compte que'os ho diu;
d'aquest fet, en Magí tanca.
Bon.—(qu'ha escoltat ab atenció)
Si serem pobres?
Pere.— ¡Si tant!
com que ho ha dat tot en fiança...
Bon.—¡Si ja no serè jubilla?
Pere.— (Li'l de la cara cremada!
Ant.—(baix á Pere)
¡Lo qu'es dir.... que fas!
Pere.— Ens ratlo.
Bon.—(Li Deu fer aquesta gracia!)
Pere.— Ara li haurá dat mes pena.
Bon.—(Ha dat un crit d'esperança)
Pere.— Aixa, noys.... qu'anem á veure
si trobem á n'aquells manats?
Jan.— Endavant, doctes.... diverteixe
Pere.— Igualment vos dich... En marxa
(l'envoán pel fondo)

Escena 3ª

Rosa. Joana

Rosa. — ¿ El vreùtat ?...

Joan. — Sí, veig qu'al fí,
vreùtat ha estat per desgracia

Rosa. — ¡ Desgracia !... sí ! las riquesas
de mon dítjan ton l'obstacle,
Deu vulga en riquesa ferme
ben pobre y ben miserable,
já que en cambi' restarè
rica en goig y en venturansas)
M'espera donya Isabel.
(Convensut ái tenir esperansa)
(Entra á la casa de Riquesa)

Joan. — ¡ Bé !... la casa de 'n ellcanté
desd' avuy já está empenyada.
Deu sens dupte ún vol ünpira,
per salvar aquesta casa.
Com un tresor guarda allí,
lo que bastará á aguantarla.
Vingui tot lo amuntatall

Mes si acàs algú 't trobaba
Es preciu que sobre mucu
tio porte sempre dend'ora
Aucun á treure-tos d'allí
¡ allira qu'as fet pobre pare!...
¡ La cada destrucis l'heren,
y lo fill estem ba salus!
(se va pel fondo)
Escena 4ª
Medé tortit pel fondo pen
tatun y preocupat.
¡ Ay bé!, y que? Betagui un home,
que já es buscadat y riche,
que té bodcos y manias,
fruitaras y regadius,
y no tab. com arreglars'hu,
pergue li manyin un xiclo.
¡ Malu, malu, malu, malu!
¡ No manyem pas bé, Medé!...
Es un carreto enallat....
un vago sense carril....
y com mes vaj, mes lé vaj

aturdit y pensatiu,
y m'l'n tens cada cavoria,
que no 't deixa un cuart tranquil
Lo cacay, allá, á l'Habana,
era aluntó mes sentill...
—tant me vull...—douchs tant te'n dno,
y entaso, y bona nit!
Pero, mestre, las hisendas
te trobas qu'es molt distint.
Tens allá un munt d'escriptura,
qu'á lo menos, puja aixint...
de las pessas, de las vinyas,
dels bosos de suro y pins,
de parcers, qu'han de pagarme,
y arrendaments, y molins...
y jo per ço no serveixo,
perque en ma vida n'hi he vist,
y'm miro que li dixo dura,
Tottvom se riurá de mi,
y ab estafas, y engany jats,
y ab empenyos, y embolicats,
jo, y bodecs, y camps, y vinas,

y las casas y ls molins,
mos en arreu á la porra,
qu'avans d'arribá al abril,
no s'canta gall, ni gallina,
de la torrassa ni de ni é.
Lo cert es, qu'estich tarrumba,
y... ab franqueses... també trist...
Aixy m'ha dat la ocurrencia
d'anáa pas tejar pergué....
y he vist Hocles... Hocles... que m
(recordan
...cosas.... que m'han entristit
(tot aixó molt espresiu y ab certa tristesa)
Aquella ermita.... aquell bosch...
¡aquell bosch!... y aquell jardí!...
¡Y aquella alsina amagada,
de la boreta del riu!...
¡Encara hi es!... Quant l'he vista,
m'ha fet.... ¡no sé!... m'ha enternit
(cada volta mes espresiu)
M'ha fet pensá en mas cosas...
¡Ay Senyor!.... pensar qu'allí,
tot lo que jo desitjaba....

Pta dlha

Tot... tot tro veig conseguir!...
Ero tu sa com mira endarrera,
per adonar-s' que l'cor viu!...

Escena 5ª

Dit. e Magí, que surt de casa seva

eMagí.— Ja está fet... Si això va bé,
puch ben dir qu'he fet lo cop!
Ja tinch la sort tan aprop,
qu'avuy mateix la tindré.
Aixís podré consolar
á aquella tonta que plora
y s'desespera á totas horas...
perque ja no 'l pot casar.

eMedi.— (Veyent á eMagí)
Si eMagí?...

eMagí.— Si Que tal?

eMedi.— Ja tro veyent.
Aquí tot anunciat...

eMagí.— Vens? y encara en vas enveja!
Retagui lo qu'os dé Nadal.
Per quatre quarts que t'deixen...
qui diu quarto... diu mil duros,

Jratta Jonas, Jratta apuros,
que t'amiolan y t'enlluernen,
Jper menà un Jam de terra...
Medi.- Lui diu un Jam... diu tiscents...
Magi.- O Deu mil... tú ja m'entens...
Baixa al plà, fuja à la terra...
y estigat aquí tancat
guanyant la Jurenda benehida,
mentre à guanyarte la vida,
se n'va l'estern à cuitat...
Medi.- Això encara....
Magi.- Pero dur
las rendas y administrar,
y fer tractes y cobrar,
y tenir tot segú....
y aquell rebombori etern,
l'Jureu no l'ha de tenir,
per ço es Jureu, à la fé,
y per ço no es fadri estern.
Betaguí lo que dich jo.
L'Jureu bo es per dispensar.
L'altre es qui ha de carregar

ab tota l'obligació.

¿ Vens ?... que l'pare disposés
Ho deixó tot al hereu...
y lo que de drets se'ls deu
deixó per tots los demés...
manament, que vol dir toca una (cuna)
t'hereu ja que tu es teus trampa
l'estigués tocant la pampa;
y ls demés fossin la feyna.
Aixís aurìa de ser....

Medi.— ¿ Saben que no tou gens tonto!

Magi.— Si no's fá tal com t'ho conto,
com si no ns deixessen res.

Medi.— Es dir, tant com res tampoch...

Magi.— Ja ho sé, pero l descontent
tens de ser perque la gent
massa de Deu que ns fá foch.
Tu sempre tens de queixarte...
tot t'hereu ho deu fé ausé...
Lo que'es de mi t'sabré dir
que tots tinch mals per contarte
I ho dich ab ben clara veu,

si ne donan terra, y diners...
y bons casats... y 'l demés...
tant se me'n dona ré bueno,
Aquí hi ha 'l pas de ma filla,
que s'casaba ab ton germá...
¿ Perque no s'hi pot casar ?
¿ Perque t'he feta pubilla.

Medi.— Bon dignat que 'ls habeu dat.
La Rosa, tristá per qui....
L'Isidro aquest desnatat,
de 'n ha anat desesperat.

Magí.— ¿ Cap abont ? (molt alegre)

Medi.— ¡ No se cap abont!
Ahi á la tarde 'n va dir,
que no s'volia está aquí...
que volia correr mon....
¡ Ell s'hagués quedat !...

Magí.— ¡ Perque !....
Sent ell fora, jo no s'hi veuria
y aixis tots dos se distrauen.

Medi.— Y jo m'arruinaré
Ell que t'ha costat tans anys

podria durme l'patrimoni...
y ferme de Sant Antoni,
salvantme de tants afanys...
Pero.... es clá!... ab aquest tantom
que vos me li' van donar....
(ab expresió)
Jo que sé l'que es estimar....
Vo l'veureu mes per l'entorn...
Com mes hi' penso.... pobret!....
¡Deixeulos casar, Magí!...
Magí.- Vo pot ser, fill... vo está en (mi)
Medi.- Ja tenim un cor ben fret.
¿ Y'l negosti?
Magí.- ¡ Vénte en pepa!
Medi.- Douchs tottom dia....
Magí.- ¡ Deix que digui!
Segons lo qu'avuy m'escriguin,
Ja veuras tú, com me topi
Medi.- Que no m'en anem al calo
Magí.- ¿ no t'-dich....
Medi.- Al tanta codicia
Magí.- Qu'ara espero la noticia!...

5/ 17 ✕ con carta

(Mirat, ja vé don Rafel.

Escena 6ª

Dits. D. Rafel.

D. Rafel.—(ensenyant una carta tancada á Magí)

Carta.

Magí.—(atribulat)

¿Que diu?

D. Rafel.— Si es servit,

trem de parlar.... francament.

Magí.—(Doncas vinguí á dirtè alguna cosa!

(á Medí, tot anantse)

¿Veus, home?.... ¡Que t'ha dit?

(Entran á la dreta)

Escena 7ª

Medí

Aquest senyor francament,

totheum diu que's un tros d'ase.

Jo per portarme la casa,

vull un home intel·ligent.

¡Intel·ligent!... Puch buscar,

aquí, que tots son uns ratas,

y una colla de sabatas!...

Id. ✕

¡ Aquell volguerem anar!

Escena 8.ª

Dit. Pere, Anton, Pagesos.

Pere.— Hey gracia á Deu que 't trobem!

Medi.— (Dirigintse)
(Ensem!... ja 'ns han atrapat.)

Pere.— ¿ Home! adbont t' habia ficat?
tot lo dia que 't budguem.

Medi.— ¿ Qué ha sigut?

Pere.— ¿ Corrat! Morirat l'altre!
¿ Perque t' habem de buscar?
¿ No 'ns tens de pagá un breu,
y no 'ns vas dir á las quatre?

Medi.— Bé, pero ara no pot ser.

Pere.— ¿ Para?

Ant.— Lo que 's dir....

Medi.— Que no....

Pere.— ¿ A que vé aquesta fredor?

Medi.— Altre dia 'l pagaré.

Pere.— ¡ Cá, noy!.. Paranta es juranta!
ja 'ns has fabs!.. y á Sants y á mi
no 'ns prometis, que no 'ls dons...

Ab això' ls minyons á taula,
á'ltadi.— ¡Per bromas estém! ¡Atlixen:
si volen anná á bremar,
jó pago.... deixenme estar,
y anen!... atgicus! anuen!

Pere.— ¡Seuse tú!....

Tots.— ¡Eh!

Hedi.— ¡També vinch!
Anem.... (Los alegrare,
y en prodent m'escapare)
Anem.

Pere.— ¡Anem!... Siuets, siuets, tinets
(Jent broma)
pay. (Tots se'n van pel fondo.)

Escena 9ª

Isabel. Rosa (per la esquerra)

Isab.— ¿A casa já vols tornar?

Ros.— Alla ma esperansa m'crida

Isab.— ¡Esperansa!

Ros.— Sí, la nova
espero de nostra ruina.

Isab.— ¡Ruina, sobre la que alsar

vols, lo palau de tā dit pa!
¡ Esperansas qu'alimentas,
de nous desenganys t'arisan!
Ses Creus tú, Frot ter, que perdut
la rigueza, la jubilla,
veuría de nou arnor,
retornar tots alegrias?
Si tōn pare t'fa' probe,
pentará en perle nues rica.
Ror. — Mes l'Indro.....
Isab. — ¡ Se n'ha anat!
L'ausencia os separa fillas.
y de dos, qu'ausents se troban,
sempre un al menos olvida.
Ror. — ¡ Oh!... ¡perque aixi un deu
si allá, aurora y benigna
me donaba eixa esperanza
de que ara cruel, me priva,
guant menos qu'avuy encara,
esperas nous cor Frodi!
Isab. — Esperiencia he recollit,
desd'allá en avuy, tant trista,

/ gué atri, jo també esperaba,
y avuy en vé esperaria!

Ros. — (sorprera)
Vaté?

Isab. — Jo que volia,
consolaba mas desditas,
esperant, com tu venturas,
d'al menys esperant tranquilas
las horas gué anés passant,
sens desenganys, en ma vida.
Per ço 't dich, gué's greu dolor,
lo gue esperant te destinas.

Ros. — Si esperar no pogués may,
mes feliç lo cor seria!
Per ço 't dich que si algun jorn,
una esperanza divisas,
no cantis ton naixement,
si ploras no vols la ruina.

Ros. — Y perqué, si ab penas viu,
sens penas no m'encanta, amiga,
si l'consol que per mi touco,
per totas dos buscaria?....

Isab.— eró.....

Ror.— ¿ Perqué ?

Isab.— Son tant semblants,
la pena y la qué 'm llastima
que 'l desconsol que jo tinch,
per totas dos ¡á seria!

Ror.— ¡ Semblants Diu!

Isab.— ¡ Omes be iguals,
filla meva!

Ror.— (sorpresa) ¡ Vosté estima!

Isab.— (ab dolor viu que li costa 'l recordar)
¡ Com tú, amor vaig dá, inocencia...
com tu, dell vaig terne nétima...
com tu, vaig veure allunyarse
á qui mos amors tenia!...
(Transició)
¡ Ahora perque t'he dit qu'iguals
eran las nostras desditas,
si tú 'l cor tenut tols has dat,
y jo he dat.....mes que la vida!
¡ Si t'olvit fos consolarte,
y jo en vá olvit buscarte!...

¡Si veit anys d'ilusions,
no has vist morir en un dia!
¡Si ton dolor en ton front,
puristim prot reflectirse,
y jo 'l front deth abaixar,
puig mon dolor me'n acriminara!

Ros.— ¡Dona cruna!....

Stab.— (primerament ab despit, despres ab dignitat y energia)
¡Cruna encara....
pero mon cap despresia!...

Ros.— (abrassantla ab ternura)
¡Cors que ploran son germana,

Stab.— ¡Si, que la pena 'ls cors lliga!

Ros.— Dona 'm contará son dol,
que es menys gran dol que 's conta.

Stab.— ¿Aprendras quant lo conegueis
lo que ma esperiencia 't dicta,
¡Esperanzas qu'alimentan,
desenganys t'avisan!
¡No cantis son naixement,
si ploras no vols la ruina!

* P. d. Carta

Escena 10.

Dites. Magí. Don Rafel.

Magí.- (demostrant tribulació y trastorn ab una carta oberta á la mà)

¡Cuitat! A veurer si l'trobem!...

¿Correu!... ¿Que fas aquí filla?

(Parantse molt apressat al veure á Rosa, parlantli ab cert cariño)

Ros.- Vinch de casa la senyora.

Magí.- Donya Ysabel, per servirla.

(agitat)

Vaig á fé una diligencia...

¿Que hi ha rebut unas noticias...

¿Unas D. Rafel?

D. Rafel.- Unas.

Magí.- (á Rosa ab carinyo)

Torno á venir desseguida.

¿Sents, filla?..., ¿Den meu tresor!

Ros.- ¿Que tenim?...

Magí.- (volguent dissimular)

Res, tonterias.....

Ysab.- (carinyós) Lo veig avuy

(Se fa fosca, i tenebrós. ... D. Rafel! ...
(va fer cap a ell i torna a dir-li
Rafel
Maria.... (a ella) Per a l'estona
Vet a dins.....
Mar.- Molt bé Sra.
Magí.- (Ens perdem temps.... Desgraciada!
(agafant-se el cap ab las mans,
cami y vinut tota la escena)
D. Rafel.- (fortint de son caminar fingit)
(creia que 'ns hem esgarrat la partida)
Magí.- (tot anant-se, parlant ab D. Rafel)
(Si no s'hi vol acostar,
Serà molt bon vent l'aita.
(desaparaixen pel fondo)
Mar.- (a Isabel)
Torna?.... L'espero allí.
Vostre cor ja s'necessita sentir a la dreta
Escena 11
Isabel
(Li!... bé he dit! L'espero encara,
mes mon cor ja l'despreci...

que l'desdeny que veig entre
dergue l'vegí torná vidrgue
ab tos actes de vilesa
ell á cada instant avia

Si jurgé l'veig, esguivant
ma presencia ab calma sómica,
tot cor gelat me demostre
gracits records tancats olvida.
Si ma tristeja sinceritat
entre bromas crin de dia...
de nit m'assalta, fer pendrem
las cartas fer ell escritas,
que ab altres jugant sovint,
que fer comol escribia,
venia jo aqui á tornarli
fer probar que m'ofenian...
Si jo venia á entretenirlas,
ó fergue ab estranya codicia,
á mi t'dirije, tupitantme
ab la fuma ab que venia ?
De ma á ma jugue Dalcam-
ó fergue volgue Dorotea tornarlas...

de terra.... com un malvat,
guant me exigueren, cullóntlas?
Ecm, tots los, que los reconts
pse en ell. cridaré l'Negrilas,
jo vegi.... y no vol sinotrarme
los recordbuents que l'cridan?
Li aixó jo!...; Oh! aixó den ser
jo que no sent, no d'esplica.
Sui tem al recordbuent,
encara té un cor ab vida...
pues qui al téuel no l'acaba
pron té l'cor en bonnii indigne
Cal volta un crit volanent,
aquest cor despertaria...
si jo l'dones, ofegat
per mun orgulle y pes ma
es ben cert...; ole, li...segur...
qu'aquell cor mo l'tendria
Etcna 12
Isabel. 16/di
Medi; no te ín iraín al burdell,
ab ta broma y vou brcnar...

Per fi he fet el projecte d'anar-nos
alegrant.
(alterantse impresionat al ocorrer á Isabel)
Ella!
Isab.— Ell!
(quedan pensatius; Isabel seue mirarlo)
Medi.— Fet i una gandula.. ni un mico!
Isab.— (Sol agarri l'dexo al moment,
que ni es digué tolament
de escoltar la veu de ma ira!)
(passa desdenyosament per davant de Me
di y entra en sa casa)
Escena 13
Medi (d'asenta vora l'empordrat)
La meu primer pensament
es lo millor.... Oh, ti, ti!...
Jo m'en tinch d'anar d'aqui,
perque aqui estich malament.
Ara l'rin ara l'altra
ara las cartas, ara ella,
tot quant miro m'atrapella,
y m'fá pensar.... y m'amohina.
Oh ri! El primer pensament...
Si jo hagués tenbá una pessona,
que 'm portés aixó, á Barcelona,
que dihuen que 'hi fallá gent.
(pausa pensativa)

con paquete de cartas

Escena 14

Abedî. Jaume.

(Los primers cota l'escurçarot, desenvolu-
lleuta entre dirgent y encreix. Los se-
gon. sur pel fondo, ab los papers que
reculle al final del segon acte, desclo-
tot y mirantlos preocupat.)

Jau.— ¿Qu'es aixó que'n trobo aquí
que, quant me pensaba
mes esperanzas acaba
y destruiz tot lo meu fé?

¿Quins papers aquestos son
que no son los que volia,
quant la casa m'ha promesa
salvar de ruina y afront?...

¡Perquin clzar lo secret
d'un dolor que no entenia,
tot de repent se m'ha confia,
desconsolat estatich y fret!

(Se queda mirant los papers y reparant)

Abedi.— ¡Ba!... Pron pensar y pron tenir
y pron de negociejar,

que ti no ho vull acabar,
faig fugar de tonto, aquí...!
Loch llibre!... Ja per jora mon
me'n vaig á beure ab la colla!
(las
(S'aixeca)

Jau.- (veyentlo)
¡Ell es!...
Medi.- ¡Si acabem l'embrolla!
(al acte que va per anarse
Jaume s'hi acosta, y tocantlo per
l'espatlla li diu:)
Jau.- ¿Vols escoltar dos paraulas?
Medi.- Si Perque no?
Jau.- Cor que dormit
se troba á las vens honradas
de tes venturas passadas,
per la fredor envilit;
cor que non passat obrida,
si es que l'obliga á passar,
y á pagar vé deslleialtad,
mostrant te fé pervertida;
cor qu'aixís ta fé culpable,

9/ de tos debers al fugir,
¿ No creus tu, com jo, Medi,
qu'es lo cor d'un miserable ?

Medi.- (turbat)
¿ Que voleu dir ?

Jan.- Ho vull dir,
que l'cor que tant vilment obra
coneixes, Medi, de sobra,
perque el portes conteuir.
Que d'esta manera t'parla,
per ferte ton salvador....
Jo't dich qu'aquell cor te mor
Ara, á tú't toca salvarlo.

Medi.- Jo jó us dich, perque comprench,
l'objecte qu'aquí vos guia,
que vida de fantasia,
no es vida segons jó entench;
per, so, com ha desterrat,
jo fá molt temps, aquell cor
de fantasia, no s'mor,
tirio que jo estic satisfet,
Li prometeu li retreteuen,

per acostarlo, dirá',
que bas que l'cor tornant fá',
tot promotat que no s'creturen
Z aixís ti' del dolor greu,
que cantan, se sol culpar,
no es may al cor que bo fá',
sino á mal cor que bo creu.

Jan.— Aixís pentas?

Medi.— Sens tonjera.

Jan.— Y res del perill t'aviva,
del pobre cor, qu'agonisa,
malalt d'infamia y vilesa?

Medi.— Ja ot he dit lo d'fá al cas.

Jan.— (Despues de una pausa)
Escoltam doncs.... qu'ans que
te vaig á contar una historia
que tu contarás podrás.
Per haber nigut vassall
en temps que vassalls hi habia,
radica una baronia
en lo poble de la Vall.

Gran palau, ab tos blasons
los barons y conservaben,
y cada estiu habitaben
en son palau los barons.
Bella y noble, unica filla,
que l'ultim baro tingué
al palau tambe vivia
dos los estius la pubilla.
Pubilla, que joderos
debia ser en riqueza,
y baroneta, y maravella,
per ser na estrella deixos
Be 't recorda cuena ab joia,
com pel jovia rondejaba,
mentres, vora rengo aloidaba,
ab son aire falaguer.
Pubida, ab buenas e feyas,
noble, orgull no descubria,
bonica, no 's ho sabia,
ria, l'diner no l'atraya.
Reprobaban orgullosos
sa rencilles, los seyos,

(y ella tenyint cullint llors,
y fugint dels trens festucos.
(Pausa curta)
Si te'n recordas?
Abdi. - (violent y turbat)
Ay de'l!...ti!...
Jan. - Isabel per nom tenia,
y plaerers vivia
en agnest palau d'agui
(Assenyalant la casa de la esquerra)
De la finestella, un bieren
vegé un dia la bellesa
y l'bieren, de la manyana
encantorat quedá en bieren.
Y tant amor.....ó destresa
per fingirlo, habia tret,
que també del bieret
l'encantá la margarida.
Poch arrisca qui astevera,
conexent tan tendre cor,
qui al dá al bieren tot amor,
li vá dar la vida entera.

Y bé l'foch d'aquell amor,
prop del riu, conta una altra,
que vos tornaré allí inclús,
amor baix los pes d'un dolor....
Fou un jorn, en aquest excés,
la margarida oblidà la tomba,
y vá trobar la destrossa
en los brassos del pagés!...
¿No te'n recordas?

Medi. (abraçant) ¡Oh, ti!...

Jan. ¡Allí tota va fugir,
la ventura, la noblesa....
¡tot per ell ho vá destruir!...
¿No te'n recordas?

Medi. (cada volta mes confós)
¡Per favor!....

Jan. ¡Fins aquí, dóna y tendresa...
obra entrem á la vilesa
del criminal seductor.
Son amor y tas llagueras
tant bé, tu amants van cullar,
pu'aquí tothom va ignorar

tot goigs y tot amargura.
¡Bé per dar á ella naguit
tan ventr, pera tot junbills,
lo baró á la seva filla
un fracás tan gran partit.
Partit que ni ve tot reparar,
degué acceptar, que... per cert....
La costum fá amor del cor
de las pubellas, als pares.
Ella era, ab tot, generosa,
ab honor viure volia,
y l'honor trobar podia
tots tant del gogó esposa...
Refusá. Vellos partit
li vau bursá cuan digueu...
Fins que digué, que al pagés
desitjaba per marit.
¡Pron la volgueren forsar,
mes com forta s'resistiá...
los barons.... per la forsa
la varen desheredar!

Dihent que de la casa l'heille
Treya, tot li van ferian....
¡ que anagui d'feu se en salvar
ferinse la casa, qué un fill!...
Constant lo cap en mossi
y mentre ella encar ceintá,
l'amonit per qui ella supica
¿ sabs que va fer?...; va fugir!...
Medi.- (a b foch)
¡ Ab perseguirlo inclements,
l'envenenaren tos pares!...
Jan.- No! que bé d'mentra á las clara,
genins eran tos sentiments.
Medi.- (digne)
¡ Oh, no Jaume!
Jan.- La justicia
alentá vehentla ab rigueza,
y marguesa, y baronesa....
probre y tense títols, no!
Medi.- ¡ Mentida!....
Jan.- No tent aixó
¿ perque al morir los varons,

Lliure de tot opressions,
no torna l'amant agui?
Ofana y desheredada
la cara que li queda
per sempre vingué á habitar,
d'ona tia acompanyada.
Jelis era encisa de vida,
fins que á tos costas d'amor,
no contestá l'seductor,
vegentla pobra.....
Macdi.— Mentida!
Jan.— Prometeas vás jé al fugir
que com tresor guardabe ella;
¿com es ga'l cambias ta estrella,
despues no las vols complir?
Perque en lo mon se fetjada,
lo vil amant enborrá,
perque no l'pugues burlar,
la pobra desheredada?
Mentres, ignorá ta tot
tant ella en ta honrade,
creya,

11/

que ja que cumplir no l'veya,
creya que digue burgués ridícul.
Mes ara que l'agué ben vingut,
veu que ha perdut en un dia,
ab tot honor, tot alegria
y tota la jovenitud.
Conta esta historia d'amor,
al cor que t'dich qu'agonitza
y ni'l cor d'amor no s'fressa,
plora... plorque ha mort lo cor!

Medi.— Callen....

Jan.— Callar, quant ja alentat
lo cor de mon ben esclau...
Forsa abandonar la nau,
quant ja amaina la tormenta!

Medi.— Pobre Jaume...! Diu ha contat....

Jan.— (mostrant las cartas)
Estos papers, qu'aturdit
prenguí, ab altres, y he llegit
de la baixeta atrotinbat.
Ets criminal!

Medi.— No ho creyen!

mas promeses ella olvida.

Jau.- ¡Llegeix!... veuràs qu'es mentida
lo que tu vileza creu!
Aquella cara ha escoltat,
en ses cambres solitàries,
los precs y las pregàries,
que tu absencia ha motivat

Medi.- ¿Es cert.?...

Jau.- ¡Oh sí!... perque amor
no balanceja te vé dar,
y en tu nobilesa vé fiar,
per recobrar son honor.

Medi.- (aturdit, desesperat, plé de enveja)
¡Desgraciat!... vull guedar tot..
¡vull fugir.....

Jau.- Var fugí un dia,
y d'aquella cobardia
sigue fruit lo desconsol.

Medi.- ¡Adeu tirà!.....

Jau.- (determinat) ¡Lees primer per!

Medi.- ¡Las cartas!... las vuelt llegir!

Jan.- (donantli las cartas)
Llegeix-las.... las teves sagui
(Mercè va per anar-se'n, Jaume l'atura)
¿ Jugar pensas ?
Mercè.- Oh! no hi ce!....

Escena. 15ª

Dits.- Isabel

Mercè se'n va aturdit, commogut
y desesperat, que topa ab Isabel
que surt de casa seva; al veurela
guarda un moment estàtich, con-
templantla ab certa expressió)
Mercè.- (veyent á Isabel)
Ah!....
Isab.- (dirigintli una mirada altiva)
¡ Altre cop !....
Jan.- (contemplantles) Vé un noy lidia.
(á Mercè que se'n va; aturó)
¿ Abans tens ja ab d'encararnos?
Mercè.- (contemplant las cartas, y
ab veu commoguda)
¡ Si lleixas, fa cop l'altre

que hé tos á la bora del cúc!....
(E ú vé corrent, pel pouèr.
Frabel despues d'tubarlo
mitat al torter, tra espe-
tat derdeny tot lo que
resta. d'escena).

Escena 16

Jaume Frabel.

Jau.- (Vull respectar lon mistery)
Frab.- (Lui de son gel l'haurá tret?)
Jau.- (Lui i'gnori tot gruent he fet
perque ere viá, altre cop me cayri).
Frab.- (á Jaume)
¿ Nos al fi saber froden,
del frobre esterm desterrat?
Jau.- Sols qu'aguest matí he marxat,
com un desterrat, á peu.
Frab.- Ben trista á vingut á ser,
la vort qu'á la fi, ha tin
Jau.- Sols qui l'mon á comegut,
la frot comprendreas be'
¿ Que hi farem! Las coses van

12/

com Joan volgut que morgessen.
Si li fores ho saprigguessen,
P.d. ~~//~~ l.7. no farian ho que fan!
Con sortija Escena 17.ª
P.d. l.7.
Dits, Rosa, per la dreta. Surt
per fondo.

Jan.- (veyent á Biel)
Ay tan anno?
Biel Lo mon ó l'vell?
Jan.- L'Isidro...
Biel.- (trist); Deu sab hont jorà.
Aquí mi estiga just temps, ans
per cumplir mon encarrech d'ell.
(veyent á Rosa que surt)
Oy, tot junt es per la Rosa!
Rosa.- (á Isabel)
L'he rentida, y he baixat.
Biel Ja vos las set?
Jan.- Ja han tocat.
Biel.- (á Rosa)
Donean t'haig de dí una cosa
(totz escoltan)

L'amor... Ets dir, pobre minyo!
Io que fins ara 'm mantenia
amuy, tot just cultivant-la,
guardant-la cridar.... Ab aixó
M'ha dit.... Biel... Aixi anteix...
Ja m'en vaig... á viatjar,
tu guedat ab mon germá,
ja'l veuré jo quan se 'n torni
Vull veni ab vos, li ha dit jo
Y ell ab veu tota apagada,
—No t' podria dar voldada!...
Y m'ha enviat tot sol.
Pero, Diu, te vull dona
un encarrech per la Rosa...
Ros.— Per mi!...
Biel!— Y m'ha dat una cosa
que te la vinch á portar.
— Li duras al caure 'l dia
que jo ja tere 'ben llunys...
(plorant)
Y s'ajagabe ab la punya...
cada llagrima!...

Ror.—(ab dolor)

(¡Mamá!)

Jan.—(Lenin dolor tu ha agut aixó!)

Biel.—Me'n ha dut la mà... de tu ha anat.

Ror.—¿Y que t'ha dit?....

Jan.— ¿Que t'ha dit?

Biel.—Aquest anell... ja'l aguí l'ten

(li dona)

Ror.—(tocantlo)

¡Oh!... recort de mon pare!

Biel.—¡Ara, ja'l sab adeut para!

Jab.—¡Es teu regor ja'l tenia d'ar—

tenvia li ays del teu cor!

Ror.—¡No veurel mes....

Jan.— Sol y veras,

que den pasar per la ment;

Jab.—. Pobre fill estem, amens...

¡Tots vetnen aparaxer a Jie

(a, ## ors pel fonds)

Ror.—¡Ah!... (gran crit)

Biel—¡Es ell!....

Jab.—¡Ell!....

Jan. (cayent-lo desalentat) ¡Deu etern!...

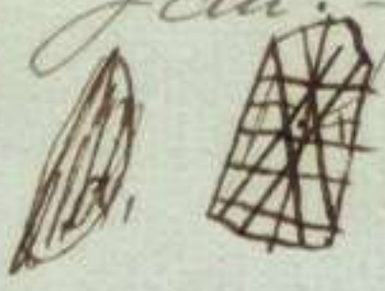

lio y baston

Escena 18ª

Dits. Fidro.

Ocurre (Cots se precipitan cap á Fidro, es
pressant respectivament lo que cada
actor deu comprendre. Fidro, rendit
de tortura gran fatiga corporal,
pera demostrar aflicció: porta un
bastó y un farcellet lo conductor
pau á tentonte, porta l'amparat.)

Fidro. (Després de mirar á tots y de re
correr la escena ab la mirada)
¡Aixo puch!... aixo puch allunyar-
me d'aquest lloch per mi odiat!...
¡Ideas que hi vigui deshonrat,
vull quedar me... vull quedarme!...
Quánt lo sol tot just eixia,
jurou he marxar decidit,
mes quant ja no he distingueix
res del que fou ma alegria....
ni la plana, ni l'arbre,
ni la arbres, ni l'campanar...

13/

mon dolor ma fet parar...
tornat!... m'ha dit mon dolor:
Per veurer... fins tu fruit...
fins tant d'algun altre animada...
corrent he anyres la torna de...
per tornar á te agui glatint.
¡Ok, ti!... jo agui 'm quedaré!...
faré de nuvo... de tot
quant humil trobar te fort,
perque así al meu te veuré!.
¡Vlors, ni afanys meus no veuran,
que vou los ultims los dará!...
(S'aixuga l'plor, fá per serenarse,
y dissimula'l dolor viskegut)
Conrat, ni decás tu pare,
te preocupa algun neseu....
y la llora del alvit,
deixé correr sobre tou cor,
que jo enterro tuvu amor,
en lo mes fondu del pit.
Ror. (á Isabel) Si. Y mes esperansa?
Isa. 6.
no la meva Si. Perduda,
ja. protter?

Ror.- ¿Que 'ns resta doncs?

Jan.- Que 'l deixi
es qui mostra estrella nueva.

Fidro.- ¿Com esperansa ja d'vol,
que 'ns don ma tornada aqui?...
¿No veus que torno á venir,
á l'hora que d'jou lo sol.
¡Adeu!... siagui restane,
serás matant tot record...
¿No veus Rora?... tot ja ha (mort!

Rora.- (plorant). Li!....

Jan.- Li fills, obrasen be!
Consol en va lleu de buscar,
que temperi l'vostre dol,
Ja no us queda altre consol,
fills meus que lo d'oloridar.

Escena 19ª

Dits. Mateu: D Rafel
(los dos pel fondo; lo primer
molt irritat, lo segon en ac-
titud de volguerlo calmar)

D. Rafel.— Pero senyor....

Magí.— ¡Ja li dich!...

que te'n vagi d'aprop meu!...

¡Grapalon!....

Biel.— (als altres, que s'giran)

Lo vostre heretge,

que s'baralla ab tot amich.

Magí.— ¡Ja pot estar ben content!....

(amenaçantlo)

¡Prou ara'm dexe algun diner!...

Jan.— Magí.... ¿que l'esta parlant?

Magí.— ¡Pot anar d'enganya á la gent!

¡Pillo!....

D. Rafel.— ¡Senyor! s'envarina....

Ros.— Pare....

Jaco.— ¿Pero que'ls ha passat?

Magí.— (adelantantse al proscenium)

¡Don mem!... ¡Estich arruinat!

Ros.— (alegre)

¡Ah!....

Magí.— ¡Si l'senyor m'arruina!...

M'ha fet fugir en cavorias,
y tot guant he hipotecat,
¡tot!... fills meus, tot de n'ha anat.
Aquestas serán mes glorias
(á Roca, abrassantlo ab sentiment)
¡fills!...

Jau.- ¡Oh! que jo t'donaba,
renyina ab ministra ven.

Magi.- (tornant á ocupar sa cadira á D Rafel)
Vagisten de devant meu!...

D Rafel.- Fills, si t'hagues no te traba,
ja ha caixat!.... Ja comprendrás...

Jau.- ¡Calli y fugis tota terra,
y sino vulgui remorer guerra
¡fora!... y vagi al botavant!...

D. Rafel.- Senyores....

Jau.- ¡Arri al hundall
vosté y tota la partida
dels que á Dotau bona vida,
tregent dels toutons la pell!...

D. Rafel. (formalisantse)
¡Silon!....

(Cau la darrera ànima a desesperar)

Abagi— ¡Déu meu!

Jan.— (a'n Rafel) ¡Ai Rafel d'aigua!

D. Rafel— (retirant-se cremat)

¡Donchs deixa'm cremar tot!

Jan— Deixal estar!....

Abagi— ¡Arruinats!

¡Lau! ¡Déu de cor t'ajut!

¡Com pena la perduda, filla!....

Rei.— No plora per ço l'meu cor,

que'hi ha perdut altre tresor

mes gran que'l de ser punella!

¡Cornamel donchs!....

Judeo— Jo ajudar

podré la vostra vellesa....

Ja'ns ajuda la pobresa....

Abagi— ¡Lau!....

Judeo— ¡Cornamela ai dolor!....

Abagi— Fill meu, això no pot ser,

que jo encara tinch confiança

Rei.— (¡Perque naixer esperança!)

Judeo (¡La pintal tot ha de ser!)

(Cauen los dos plens d'abatiment)

Escena última

Dits, Medi, pel fondo.

Medi.- (Després de colocarse en mitg de escena ab gran pausa y aire pensatiu).

Ab alegre ya'l tots agori
Escuits sos crits à trobar
Juny tot just lleu desvalia,
Lo que à tots vos vinch à dir
Ha arribat aquí un heroe
Que arribat fou en mal hora,
Desqué ha arribat, tots dols veu,
Fill amant y fingetuu,
Al fill fidel defensa,
Que derrera dantlo queda
Ferit del dolor mes viu.
Infiel y mal caballer,
Borra tota recordansa,
De que vol dar esperansa
A la que infelis ha fet.
Fins ell viu atribulant,
Juny vigilara no enten...

j y tant .... que l'enmordinent ....
(dintre tan cor ha arrelat!...
(dirigintse a Judio)
M'han dit que tornat hauries,
y gran pler dihent tu m'han dat,
que ta tornada tua calmat
tot angunia y bas cuitas.
Jo.... no entenbo com aixo tú,
de dur l'hisenda arreglada,
que com no me ha pogut ajudar,
tampoch ha pogut dur
Fortuna.... tú la duras
per tu y per mi tota entera,
y creu que desta manera,
de la ruina un salvaras.
Judio.— Oh Medi!...
Medi! Aixo nuvi cor ara,
que ja l'hi dels dos cadiera,
vol arreglar la suputicea
que va per la fuentre fiera.
Judio (atronbrat)
Mes jo....

Medi.- Ho'n accepti te prego,
que portint feres lo que'ns ten,
y ti jo tot dodi t'heren,
veig perdut tot mon sotsiego.

Isidro.- (Ella cor apretant la mà de
Jan.- (¡Ja ton gel cau!) (Medi)

Isidro (contant á Magi.)
¡Ja vols riure!... Ma la donen!...

Magi.- ¡Mona de Deu!... May callen!
¡Carens!... y descunte en joc!

Isidro. (loig d'alegria)
¡Roseta!....

Ros.- (lo mateix)
¡Isidro!...

Isidro.- ¡Medi!....
Gracias! nos dona la ventura!

Medi.- (dirigintse á Isabel, fumis)
Isabel.... tento que dura
un'accesa una vida agena
per ofegarla l'cor batut...
mes no calma con rigor.
la ofegará.... l'teu perdó,

(S/ que t'demano, enamorat!...

Jab.- (allargantli la mà)

Perdó' que obra contra gloria!

Medi.- Vos Jaume, vos l'haveu dat,

que l'cor.... ha ressucitat,

guant ha escoltat contra huitons

Mogé.- ¡Cottum dítpós es ayeu!

¡Sols ma desgracia es meitat!...

¡queda pobre!... arruinat!...

¡Que dirán de cá 'n Martí!...

Jau.- Dirán que ni empenyo etern

l'hereu pusta en derrotar....

pergué no anéi á cavar,

vigilabe l'padrí eterno.

Y que cum germá y amich

pergue algo encara li'gnedes,

vá robarli.... aguets Jaumet,

pulenca ara t'deixan ser rich

(se trau un plech de papers

y li'dona).

Mogé.- (content)

¡Gracies!... No sues ab un ang

he doblat tot lo que'm queda.

Joan.- D'intentarho vols, te veda-

lo recort d'aquest afanny.

(girantse als demés)

¡Dixon vos veig al fi!...

I pensen que tant digueu

l'acaba, perque lo just

heu vingut á trastabilar.

Perque las veus escoltant,

ab que l'sentiment aviva,

la lley qu'als fills mantinga,

vos veig aqui desterrant.

Lley que combat á las clars,

ab lo mes sant y perfet,

puig tots los fills tenen (dret

á la ternura dels pares.

Dos si á tot fill, dols é interns,

dona un pare tos amors...

¡com vivint dintre tos cors,

podrá may ser fill extern!..

Per ço quant jol veu bre-

gant,

veig, per que tos Vicitas certin
a un fill estem... veig sovint,
si li pares no satisfacetes
no sabrican lo que fan!...

fi de la comedia